

Sigma

Podrška poboljšanju uprave i menadžmenta
Zajednička inicijativa OECD i Evropske unije, koju pretežno finansira EU

JAVNE NABAVKE U ZEMLJAMA ČLANICAMA EU:

REGULIRANJE UGOVORA ČIJA JE VRIJEDNOST ISPOD GRANIČNIH VRIJEDNOSNIH PRAGOVA EU TE U OBLASTIMA KOJE NISU OBUHVAĆENE DETALJNIM PRAVILIMA DIREKTIVA EU

SIGMA DOKUMENT BROJ 45.

MAJ 2010.

Ovaj dokument je izrađen uz finansijsku pomoć Evropske unije. Stavovi izraženi u ovom dokumentu ni na koji način se ne mogu smatrati izrazom službenog mišljenja Evropske unije, a niti nužno predstavljaju mišljenje OECD i njegovih zemalja članica niti zemalja korisnica koje učestvuju u programu Sigma.

SIGMA PROGRAM

Sigma program –Podrška poboljšanju upravljanja i menadžmenta— zajednička je inicijativa Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) i Evropske unije, koju pretežno finansira EU.

Sigma pruža podršku svojim partnerima u njihovim naporima da poboljšaju upravljanje i menadžment tako što:

- Procjenjuje napredak u reformama i identificira prioritete na osnovu poređenja sa dobrim evropskim praksama i postojećim zakonodavstvom EU (*acquis communautaire*)
- Pomaže izgradnju institucija i uspostavu pravnih okvira i procedura koji su u skladu sa evropskim standardima i dobrom praksom
- Olakšava ulazak donatorske pomoći iz EU i od drugih donatora tako što pomaže u kreiranju preduslova za provođenje projekata i implementaciju akcionih planova

Od 2008. godine Sigma pruža podršku reformi javne uprave u sljedećim partnerskim zemljama:

- **Zemljama kandidatima za članstvo u EU** – Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji i Turskoj
- **Potencijalnim kandidatima za članstvo u EU u Zapadnom Balkanu** – Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Srbiji, i Kosovu (u skladu sa UNSCR 1244/99)¹
- **Evropskim susjedima i partnerima (ENPI)** – Alžiru, Armeniji, Azerbejdžanu, Bjelorusiji, Egiptu, Gruziji, Izraelu, Jordanu, Libanu, Libiji, Moldaviji, Maroku, Okupiranoj Palestinskoj Teritoriji, Siriji, Tunisu i Ukrajini, kao i u Rusiji ².

Sigma program pomaže svojim partnerima u naporima koje ulažu u sljedeće oblasti:

- **Pravni okvir, državna služba i pravda:** Pravni okvir i pravda, državna služba i upravni okvir, javni integritet
- **Upravljanje finansijskih resursima:** Eksterne revizije, upravljanje javnom potrošnjom, javna interna finansijska kontrola, javne nabavke,
- **Strateški i regulatorni sistemi:** Izrada strateških dokumenata i njihova koordinacija, regulatorne politike – bolji propisi, kreiranje i provođenje reformi.

Za dodatne informacije o Sigma programu, posjetite našu web stranicu:

<http://www.sigmaweb.org>

Izvorno objavio OECD, 2010. godine

Ovaj dokument je izvorno objavljen na engleskom jeziku pod naslovom: *Public Procurement Contracts Below EU Thresholds and in Areas Not Covered by the Detailed Rules of the EU Directives*

Zahtjev za dozvolu za umnožavanje u javne ili komercijalne svrhe, te za prevođenje cjelokupnog ili dijela ovog materijala potrebno je uputiti na adresu: [Editorial and Rights Division](#) (Odjel za uredništvo i prava), Public Affairs and Communications Directorate (Direkcija za javne poslove i komunikacije), OECD, 2 rue André Pascal, 75775 Paris Cedex 16, Francuska (mailto:rights@oecd.org).

¹ U skladu sa Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244, od juna 1999. godine Kosovom vlada Misija privremene uprave Ujedinjenih nacija na (UNMIK).

² Kako je dogovoreno sa Evropskom komisijom, aktivnosti Sigma programa se inicijalno provode u devet prioriternih zemalja: Egiptu, Jordanu, Maroku i Tunisu (ENPI-jug); Armeniji, Azerbejdžanu, Gruziji, Moldaviji i Ukrajini (ENPI-istok).

PREDGOVOR

U svim zemljama članicama EU, dodjela ugovora o javnim nabavkama čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU ima veliki značaj i predstavlja značajan udio u ukupnim nabavkama. Stoga je učinkovita izrada državnih strategija i pravila o nabavkama koje se odnose na dodjelu ovih ugovora od ključnog značaja za postizanje dobrog i efikasnog sistema javnih nabavki.

Evropske direktive 2004/17 i 18 daju set procedura kojima se koordiniraju javni ugovori iznad graničnih vrijednosnih pragova EU. Ovaj set procedura za koordinaciju koje zemlje članice EU moraju transponirati u državne zakone ne pokriva sve aspekte procesa nabavke. U okviru “*acquis*”, svaka pojedina zemlja članica odgovorna je za organiziranje sistema nabavki, pravno i institucionalno, kako bi osigurala najučinkovitije i najefikasnije korištenje javnih sredstava.

Na osnovu svog rada sa novim zemljama članicama i trenutnim zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima, Sigma je došla do zaključka da zemlje generalno ne znaju tačno kako da kreiraju regulatorni okvir za dodjelu ugovora koji ne potpadaju pod Direktive, a što potencijalno može imati za posljedicu neefikasne procedure i prakse. Nažalost, systemska analiza načina na koji su zemlje članice EU kreirale svoje pravne okvire izvan onoga što je regulirano Direktivama EU, nije napravljena. Komparativni pregled, uključujući prezentaciju državnih regulatornih modela i instrumenata u zemljama članicama EU će stoga biti od koristi svim zemljama koje su SIGMA partneri.

Studija obuhvata procedure i pravila za dodjelu ugovora ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, a također sadrži i analizu strategija i praksi koje se primjenjuju na sve ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova EU, a koje su jednako važne za uspostavu cjelokupnog proceduralnog okvira na nivou jedne države. Oblasti koje nisu specifično obuhvaćene Direktivama (koje se odnose na glavna načela i obaveze), uključuju, između ostalog, organiziranje postupka nabavke, pripremu i sadržaj tenderske dokumentacije, period važenja ponuda, predaju i otvaranje ponuda i davanje garancija ozbiljnost ponude i za dobro izvršenje ugovora, detaljna pravila o pojašnjenjima tendera, te obustavu i poništenje tenderskog postupka. Od posebnog interesa za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU su regulatorni instrumenti, granični vrijednosni pragovi na nivou države, metode nabavke, pravila objavljivanja, pravila učešća, kriteriji za odabir i dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i raspoloživi pravni lijekovi.

Sigma vjeruje da će njene zemlji partneri, na osnovu boljeg razumijevanja i poznavanja postojećih procedura i praksi u zemljama članicama EU, a koje nisu obuhvaćene direktivama EU, biti u boljoj poziciji da kreiraju efikasan i dobar pravni okvir izvan onoga što obuhvataju direktive EU. Studija pruža informacije o situaciji u zemljama članicama, ne pokušavajući da izvodi bilo kakve zaključke ili da daje preporuke o tome koji bi proceduralni model bio najbolji.

Sigma izražava svoju zahvalnost kontakt osobama u zemljama članicama za svesrdnu i dragocjenu podršku tokom izrade ove Studije. Sigma je ubijedena da će pruženo znanje i informacije biti jako korisne njenim zemljama partnerima. Pregled koji pruža ova studija može također biti od interesa zemljama članicama EU, kao i široj međunarodnoj zajednici u oblasti nabavki.

SADRŽAJ

SIGMA PROGRAM	2
PREDGOVOR.....	3
IZVRŠNI SAŽETAK	5
Generalna zapažanja	5
Specifična zapažanja.....	7
METODOLOGIJA	10
I. DIO PROPISI I PROCEDURE OD POSEBNE VAŽNOSTI ZA NABAVKE ISPOD GRANIČNIH VRIJEDNOSNIH PRAGOVA EU	11
Uvod.....	11
1.1 Regulatorni Instrument(i) ili Vodiči za dodjelu ugovora ispod graničnih vrijednosnih pragova EU (1 Pitanje).....	12
1.2 Primjenjivi granični vrijednosni pragovi, osim vrijednosnih pragova EU i postupci nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova (2. i 3. pitanje)	13
1.3 Pravila za obavještenja o nabavkama i njihovu objavu ispod graničnih vrijednosnih pragova EU (4. i 5. pitanje).....	15
1.4 Vremenski rokovi za predaju zahtjeva i ponuda (6. pitanje).....	15
1.5 Načini predaje zahtjeva i ponuda (7. pitanje).....	16
1.6 Kriteriji i pravila za kvalitativni odabir (8. pitanje)	16
1.7 Kriteriji i pravila za evaluaciju ponuda i kriteriji za dodjelu ugovora, uključujući pravila za određivanje neprirodno niskih ponuda (9. pitanje)	17
1.8 Pravila za tehničke specifikacije (10 pitanje).....	17
1.9 Kriteriji i pravila za elektronske nabavke (11 pitanje).....	17
1.10 Kriteriji i pravila za okvirne ugovore (12. pitanje).....	18
1.11 Postojeće procedure za žalbe, reviziju i pravne lijekove (13. pitanje)	18
II DIO. UOBIČAJENA PRAVILA I POSTUPCI KOJI NISU DETALJNO OBRAĐENI U DIREKTIVAMA EU.....	20
Uvod.....	20
2.1 Organizacija tenderskog postupka (14 pitanje).....	20
2.2 Odabir i tenderska dokumentacija (15. pitanje)	21
2.3 Pravila o otvaranju ponuda (16. pitanje)	22
2.4 Pravila o garancijama za ozbiljnost ponude i garancijama za dobro izvršenje ugovora (17 pitanje).....	23
2.5 Pravila o otkazivanju tenderskog postupka (18. pitanje)	24
2.6 Pravila vezano za period važenja ponuda (19 pitanje).....	25
2.7 Korištenje sistema sa dvije koverta (20. pitanje)	26
2.8 Pravila vezano za sukob interesa (21. pitanje)	26
2.9 Posebna pravila vezano za dodjele ugovora o konsultantskim i drugim intelektualnim uslugama (22. pitanje).....	27
2.10 Planirane regulatorne izmjene (23 pitanje).....	28
PRILOG 1: SAŽETI TABELARNI PRIKAZ.....	29
ANEKS 2: UPITNIK.....	52

IZVRŠNI SAŽETAK

Generalna zapažanja

Dodjela ugovora o javnim nabavkama, čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU je od velike važnosti, te predstavlja veliki udio u cjelokupnim nabavkama u Zemljama članicama EU. Ovi ugovori se dodjeljuju putem državnih procedura koje se primjenjuju za dodjelu ugovora ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Broj ugovora ispod graničnih vrijednosnih pragova EU u velikoj mjeri nadmašuje one koji su iznad tih pragova. Javne nabavke su od posebne važnosti za mala i srednja preduzeća. Sukladno tome, efektivno oblikovanje državnih politika nabavke i pravila za dodjelu ovih ugovora je ključno za postizanje ispravnog i efikasnog sistema javnih nabavki. Zakonodavstvo EU jedino zahtjeva da se poštuju osnovna načela Ugovora o EU pri dodjeli ugovora koji ne potpadaju u opseg Direktiva, te Zemljama članicama ostavlja da detaljno kreiraju pravila i procedure koje se trebaju primijeniti na ove ugovore. Međutim, ova studija pokazuje da većina Zemalja članica reguliraju javne nabavke iznad i ispod graničnih vrijednosnih pragova EU u okviru istog zakona, te zahtijevaju da ugovori ispod graničnih vrijednosnih pragova EU budu zasnovani na otvorenoj, fer i konkurentskoj proceduri. Te procedure, u osnovi, imaju iste odlike kao i one koje se primjenjuju po EU direktivama. Zemlje članice koje ne reguliraju ovo pitanje ipak promoviraju korištenje konkurentskih nadmetanja i za nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Stepenn pojednostavljenosti varira između zemalja članica, ali se čini da je osnovni cilj, da se osigura konkurentnost, uvijek bio poštivan, iako Zemlje članice mogu usvojiti različita stajališta o graničnim vrijednosnim pragovima za neprimjenjivanje Zakona o javnim nabavkama, te kada je dozvoljena direktna kupovina. Pojednostavljenje obično uključuje skraćivanje vremenskih rokova za dostavu zahtjeva i ponuda, te manje zahtjevna pravila kada je u pitanju objava i odabir ponuđača. U nekim slučajevima se primjenjuju manje stroga pravila kada je u pitanju pregovarački postupak, te kada se koriste direktni pozivi za dostavu ponuda, ali se tada obično uključuju zahtjevi za, ili prethodnom objavom ili minimalnim brojem ponuđača koji se pozivaju. Inače, pravila o tehničkim specifikacijama, kriteriji za odabir i dodjelu, te pravo podnošenja žalbi su u osnovi isti za ugovore iznad, kao i za one ispod graničnih vrijednosnih pragova EU.

Prvi dio rada se posebno bavi pravilima i procedurama koje se primjenjuju na ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. U drugom dijelu se diskutuje o pravilima i procedurama koje se primjenjuju na sve ugovore (bez obzira na vrijednost), a koje EU Direktive nisu detaljno obradile, ali koje su jednako važne za uspostavu potpunog proceduralnog okvira na državnom nivou. Ova područja, koja nisu posebno obrađena u Direktivama uključuju, između ostalog, organizaciju procedura nabavke, pripremu i sadržaj tenderske dokumentacije, periode važnosti ponuda, predaju i otvaranje ponuda, garancije za ozbiljnost ponude i dobro izvršenje ugovora, detaljna pravila o pojašnjenju ponuda, te poništenju i obustavi tenderskog postupka.

Studija ne može zvanično da utvrdi do koje se mjere ova pravila i procedure razlikuju, u ovisnosti od vrijednosti ugovora, bilo da se radi o ugovorima koji su iznad ili ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, ali postoje indicije da, u područjima koja su izučavana, Zemlje članice, u svrhu pojednostavljenja, pružaju manje stroge režime za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU.

Činjenica da zemlja članica ne regulira neko posebno područje koje je obuhvaćeno ovom studijom ne implicira da je operativna praksa ove procedure nepostojeća ili da to pitanje nije regulirano. Dobar primjer takvog slučaja je pitanje sukoba interesa, koje je često regulirano u posebnim zakonima, a ne u zakonu o javnim nabavkama.

U drugom dijelu, studija pokazuje da se regulatorni pristupi Zemalja članica o tim politikama i pravilima znatnije razlikuju, nego njihovi pristupi kada su u pitanju ugovori ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Studija ne pokušava da objasni **zašto** je neka Zemlja članica usvojila određeni stav, obzirom da je to van opsega ove studije, ali može dati zaključak da izgleda da postoje razlike u regulatornim pristupima među Zemljama članicama. Ove razlike se mogu objasniti razlikama u politikama i tradicijama koje vladaju u pravnim i administrativnim sistemima Zemalja članica, ali, isto tako, mogu odražavati i regulatorni položaj u vrijeme pristupanja EU. Regulatorni instrumenti novih članica EU (2004 i 2007) generalno pružaju dosta detaljne odredbe za organizaciju i provođenje tenderskih postupaka, a koje su ugovorni organi obavezni sprovesti u procesu nabavke. To je u suprotnosti od situacije u drugim Zemljama članicama gdje je ugovornim organima i tijelima, dato da imaju više slobode u organizaciji tenderskih postupaka.

Specifična zapažanja

I. Dio Pravila i procedure od posebne važnosti za nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova EU

Ovaj dokument identificira sljedeće tačke kao glavne karakteristike i odlike načina na koji Zemlje članice reguliraju javne nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova EU:

- 1) Velika većina zemalja članica regulira javne nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova EU putem zakona ili propisa, barem u klasičnom sektoru, jedino su u UK i Irskoj vodiči isključiva sredstva kojima se ugovornim organima daju instrukcije o njihovim obavezama i dobrim praksama kada je riječ o nabavkama ispod graničnih vrijednosnih pragova EU.
- 2) Većina zemalja članica se eksplicitno referiraju na načela iz Ugovora o EU u njihovim propisima.
- 3) Veliki broj zemalja članica koriste iste propise za klasični i komunalni sektor pri reguliranju nabavki ispod graničnih vrijednosnih pragova EU.
- 4) Međutim, značajan broj zemalja članica koje su analizirane uopće ne reguliraju nabavke u komunalnom sektoru.
- 5) Postoje različiti pristupi kada je u pitanju reguliranje usluga iz Dijela B: neke zemlje članice uključuju propise koji su slični onim koji se primjenjuju za usluge Dijela A, dok druge pružaju daljnje pojednostavljenje ili se samo referiraju na načela iz Ugovora.
- 6) Većina Zemalja članica koje reguliraju ovo pitanje imaju dvije ili čak tri pod-granice ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, koje se obično razlikuju u ovisnosti od tipa ugovora: niže za ugovore o nabavci i uslugama, više za ugovore o radovima. Najniži vrijednosni razredi utvrđuju da li se propisi uopće primjenjuju ili je dozvoljena direktna kupovina. Sljedeći vrijednosni razred dozvoljava upotrebu pojednostavljenih procedura, kao što su zahtjevi za ponude ili direktni pozivi za dostavljanje ponuda; taj granični vrijednosni prag je obično fiksiran između 50.000 i 70.000 EUR za ugovore o nabavkama i uslugama. Iznad ovog graničnog vrijednosnog praga na nivou države, mnoge zemlje članice primjenjuju manje više ista pravila i procedure kao i za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova EU, osim za pravila o objavljivanju i skraćanju rokova za podnošenje zahtjeva i ponuda.
- 7) Direktna nabavka je obično dozvoljena za ugovore male vrijednosti, gdje je granični vrijednosni prag obično između 5.000 EUR i 15.000 EUR. Kao dodatak pojednostavljenim varijantama postupaka u direktivama EU (otvoreni/ograničeni/pregovarački), mnoge Zemlje članice omogućavaju upotrebu konkurentskih postupaka, zasnovanih na direktnom pozivu uz prethodnu objavu (npr. zahtjev za dostavu ponude). Druge Zemlje članice imaju manje strog režim, uključujući mogućnost pregovaranja uz prethodnu objavu, ili kao dio otvorenog konkurentskog postupka.
- 8) Većina propisa zahtjeva objavu ugovora ispod graničnih vrijednosnih pragova EU putem centralnih web portala, posebnih glasnika, baza podataka, te web stranica ugovornih tijela. Zahtjevi za objavljivanjem se primjenjuju na obavještenja o nabavkama, a ponekad i na obavještenja o dodjeli ugovora. Kada su dozvoljene pojednostavljene procedure bez objave, propisi zahtijevaju da pozivi za dostavu ponuda uključuju dovoljan broj privrednih subjekata kako bi se osigurala konkurencija.
- 9) Skraćenje vremenskih rokova za predaju zahtjeva i ponuda je uobičajeno pojednostavljenje u zemljama članicama. Neke zemlje članice uopće ne specificiraju vremenski rok, nego to ostavljaju ugovornim organima. Kada se minimalni vremenski period ipak definira u propisima, što je obično slučaj, njegovo uobičajeno trajanje je od 7 do 15 dana za zahtjeve, te između 10 i

25 dana za predaju ponuda. Ovi se vremenski rokovi mogu često skratiti u slučaju predaje elektronskim putem.

- 10) Zanimljivo je da jedan broj područja ima propise i procedure koji su manje više slični onima za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova EU. Ista uključuju:
- Način predaje zahtjeva i ponuda;
 - Kriterije ocjene ponuda i dodjele ugovora, uključujući i neprirodno male vrijednosti ponuda;
 - Kreiranje tehničkih specifikacija;
 - Okvirne ugovore;
 - Elektronske nabavke.
- 11) Većina zemalja članica koje imaju propise primjenjuju ista pravila za žalbe, revizije i pravne lijekove, kao i za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova EU.

II. Dio Zajednička pravila i procedure koje nisu detaljno obrađene u direktivama EU

Osnovne odlike načina na koji su zemlje članice regulirale javne nabavke u područjima koja nisu detaljno obrađena u direktivama EU, te koje se mogu primjenjivati na sve ugovore, ispod, kao i ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova EU:

- 1) Veliki broj zemalja članica, manje ili više detaljno, reguliraju u zakonu o javnim nabavkama, način na koji se treba vršiti organizacija tenderskog procesa unutar tijela ovlaštenih za ugovaranje. Propisi obično sadrže detaljne odredbe o odgovornostima, sastavu i radnim procedurama posebno formiranih komisija ili odbora za tendere. Odgovornosti tih tijela obično uključuju: (i) pripremu tenderske dokumentacije i objavu obavještenja o nabavci uz podršku linijske organizacije; (ii) upravljanje otvaranjem i ocjenom ponuda; i (iii) davanje preporuke za dodjelu, obavezujuće ili neobavezujuće, odgovornom tijelu linijske organizacije.
- 2) Druga grupa zemalja članica ne regulira organizaciju tenderskog procesa u svojim propisima o nabavkama, ili to pitanje obrađuje na vrlo ograničen način. Organizaciju i radne procedure u okviru postupka nabavke obično određuju tijela ovlaštena za ugovaranje. Drugi upravni akti ili interni propisi mogu definirati pravila o organizaciji procesa nabavke. Međutim, to je pitanje van opsega ove studije.
- 3) Većina zemalja članica uključuje detaljne informacije o sadržaju tenderske dokumentacije, što je često obavezno, međutim, ne postavljajući zahtjev za korištenje modela ili standardnih dokumenata za odabir/kvalifikaciju i pozive za dostavu ponuda. Isto tako, nekada dozvoljavaju ugovornim tijelima da naplaćuju naknadu za dostavljanje tenderske dokumentacije. Međutim, izgleda da se ovo pravilo rijetko primjenjuje u slučaju elektronske dostave tenderske dokumentacije. Sljedeća grupa zemalja članica uopće ne obrađuje ovo područje, osim u dijelu koji je obavezan u skladu sa direktivama EU.
- 4) Većina zemalja članica zahtijeva javno otvaranje ponuda, bez obzira na njihovu vrijednost. To znači da se javno otvaranje često primjenjuje na ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Još jedna grupa Zemalja članica ne regulira ovo područje, te ostavlja odluke o procedurama za otvaranje ponuda ugovornim organima.

Većina zemalja članica uključuje odredbe o **garancijama za ozbiljnost ponude i dobro izvršenje ugovora** za ugovore ispod i iznad graničnih vrijednosnih pragova EU, ali u većini zemalja odluke o primjeni i vrijednosti garancija donose ugovorni organi po svojoj slobodnoj procjeni. Međutim, neke zemlje članice ne nameću korištenje garancija za dobro izvršenje ugovora ispod graničnih vrijednosnih

pragova EU. Sljedeća grupa zemalja članica uopće ne reguliraju garancije i rijetko ih primjenjuju, čak i kada je to dozvoljeno.

- 5) Većina zemalja članica ima pravila o **poništenju** tenderskog postupka, ali jedan broj njih ima samo ograničena pravila ili uopće nema pravila, osim onih koja se traže u skladu sa direktivama EU.
- 6) Velika većina zemalja članica je regulirala, na manje ili više detaljan način, **period važnosti ponuda**, koji treba da bude uključen u obavještenje o dodjeli ugovora, te u tendersku dokumentaciju. Neke zemlje članice su čak uključile i maksimalni broj dana za period važenja ponuda, ali većina zemalja ostavljaju ugovornim organima da odrede period važenja. Konačno, mali broj zemalja članica uopće nije reguliralo ovo područje.
- 7) **Sistem sa dvije koverta** se rijetko koristi u zemljama članicama, kao i posebne odredbe o **nabavci konsultantskih usluga**. U zemljama članicama se ova područja, obično, reguliraju standardnim postupcima.
- 8) Mnoge zemlje članice imaju pravila o **sukobu interesa** u svom pravnom okviru za nabavke, osobito one koje su regulirale organizaciju tenderskog postupka. Neke zemlje članice su regulirale pitanje sukoba interesa putem drugih zakona ili propisa.
- 9) Samo je mali broj zemalja članica naznačio bilo kakve moguće **promjene u pravnim okvirima** u bližoj budućnosti, osim onih koje su obavezne u skladu sa zakonom EU.

METODOLOGIJA

Studiju je napravio Sigma projektni tim, a istu je pregledao Tim kolega stručnjaka. Podaci su prikupljeni putem detaljnog upitnika, koji je poslan 2009. godine kontaktima u dvadeset i sedam zemalja članica EU. Studija odražava situaciju u zemljama članicama zaključno sa mjesecom julom 2009. godine. Svim zemljama članicama koje su uključene u studiju data je prilika da upute komentare na nacrt izvještaja, s ciljem verifikacije informacija.

Projektni tim su činili gosp. Peter Bennett, gosp. Peder Blomberg, gosp. Yves Allain i gosp. Piotr-Nils Goreckg. **Tim kolega stručnjaka** je napravljen kako bi dao komentare o metodologiji, upitniku, nacrtu izvještaja i konačnom izvještaju. Ovaj tim su činili Gosp. Michael Fruhmann (Austrija), gđa Andrea Sundstrand (Švedska) i gosp. Peter Trepte (Ujedinjeno Kraljevstvo).

Detaljni upitnik, koji je pripremila Sigma je poslan državnim tijelima odgovornim za reguliranje javnih nabavki u zemljama članicama, sa zahtjevom za saradnju, i za odgovorima na pitanja. Koliko je to bilo moguće, Projektni tim i Tim kolega stručnjaka su analizirali materijal kao osnovu za pripremu komparativne analize. Ukupno su 22 upitnika vraćena u Sigma ured između jula i decembra 2009., i to iz Austrije, Bugarske, Kipra³, Republike Češke, Danske, Estonije, Finske, Francuske, Mađarske, Irske, Italije, Latvije, Litvanije, Luksemburga, Holandije, Poljske, Rumunije, Republike Slovačke, Slovenije, Španije, Švedske i Ujedinjenog Kraljevstva.

Treba dati i jednu napomenu vezano za **granice ovog metodološkog pristupa**. Sve zemlje članice EU nisu vratile popunjeni upitnik. Studija tako ne čini potpun pregled regulatornih okvira u svim sadašnjim zemljama članicama. Međutim, povrat 22 od 27 upitnika predstavlja pozitivan nivo odgovora, koji se može koristiti kao osnov za svrsishodan pregled.

³ **Fusnota od strane Turske**

Informacije u ovom dokumentu, koje se referiraju na "Kipar" se odnose na južni dio Ostrva. Ne postoji jedna vlast koja bi predstavljala i Turski i Grčki narod Kipra na Ostrvu. Turska priznaje Tursku Republiku Sjevernog Kipra (TRNC). Sve dok se ne nađe trajno i pravično rješenje u kontekstu Ujedinjenih naroda, Turska će ostati pri svom stavu glede pitanja "Kipra".

Fusnota od strane svih Država članica Evropske unije članica OECD i Evropske komisije

Republika Kipar je priznata od strane svih zemalja članica Ujedinjenih naroda, sa izuzetkom Turske.

Informacije u ovom dokumentu se odnose na područje pod efektivnom kontrolom Vlade Republike Kipar.

I. DIO PROPISI I PROCEDURE OD POSEBNE VAŽNOSTI ZA NABAVKE ISPOD GRANIČNIH VRIJEDNOSNIH PRAGOVA EU

Uvod

Dodjela ugovora o javnim nabavkama koji potpadaju ispod graničnih vrijednosnih pragova EU je od velike važnosti u svim zemljama članicama EU.

Evaluacija Direktiva o javnim nabavkama koju je uradio „Europe Economics“ za Evropsku komisiju i koja je objavljena 2006. godine je dala zaključak da je samo oko 20% ukupne sume javnih nabavki pokriveno detaljnim pravilima direktiva, dok je ostatak pokriven izuzetcima od direktiva, kao što su određene nabavke u svrhu odbrane i nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova EU.

U skladu sa Interpretativnom komunikacijom (IC) Evropske komisije, ovi ugovori predstavljaju značajne prilike za kompanije na unutarnjem tržištu, posebno za mala i srednja preduzeća.

Tako je efikasna uspostava državnih politika za nabavku i pravila za dodjelu ugovora o javnim nabavkama ispod graničnih vrijednosnih pragova EU ključno za postizanje ispravnog i efikasnog sistema javnih nabavki.

Zemlje članice su razvile vlastite okvire za politike kada su u pitanju javne nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, te pravila i procedure, a na osnovu čitavog niza odluka Evropskog suda pravde (European Court of Justice - ECJ). Ove odluke kažu da ugovorni organi i tijela koja zaključuju ugovore izvan opsega direktiva o javnim nabavkama moraju poštovati osnovna načela Ugovora o EU, a posebno načelo nediskriminacije po osnovu državljanstva, tamo gdje su ti ugovori od određenog prekograničnog interesa. U slučaju Telaustria (predmet C-324/98), koji se odnosio na koncesije usluga, ECJ je komentirao obvezu transparentnosti, koja bi omogućila ugovornim organima i tijelima da osiguraju poštivanje principa nediskriminacije, na sljedeći način:

“Ta se obaveza transparentnosti, koja je nametnuta ugovornom organu, sastoji od osiguravanja, za dobrobit potencijalnog ponuđača, stepena oglašavanja koji je dostatan da omogući da se tržište usluga otvori za natjecanje i nepristrasnost pri postupcima javnih nabavki preispita.”

Godine 2006. kao odgovor na presude kao što je ona u slučaju Telaustria, Evropska komisija je izdala interpretativnu komunikaciju o pravu Zajednice koje je primjenjivo na dodjele ugovora koji nisu, ili nisu u potpunosti obuhvaćeni odredbama direktiva o javnim nabavkama. Interpretativna komunikacija je razjasnila kako se osnovni principi Ugovora o EU primjenjuju na sve ugovore o javnim nabavkama, posebno se osvrnuvši na ugovore za usluge Dijela B i ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova. Osnovna je poruka Interpretativne komunikacije, da se pri poštivanju obaveza iz Ugovora o EU, kao ključni faktor pri određivanju prirode oglašavanja i ostalih procedura koje se trebaju slijediti, ima uzeti relevantnost konkretnih ugovora za unutarnje tržište. Isto je poslije potvrđeno u slučaju An Post (C-507/03, 13. novembra 2007. godine).

Vidi Aneks 1 Sažeti tabelarni prikaz za detaljne informacije.

1.1 Regulatorni Instrument(i) ili Vodiči za dodjelu ugovora ispod graničnih vrijednosnih pragova EU (1 Pitanje)

Ovim pitanjem se tražila informacija o načinu na koji zemlje članice definiraju zakonski okvir ili smjernice o načinu na koji bi vlasti i subjekti ovlaštene za ugovaranje trebalo da dodjeljuju ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Od 22 zemlje članice koje su odgovorile, samo su u Irskoj i UK su vodiči isključiva sredstva kojima se daju instrukcije kupcima o režimu koji važi za obaveze ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Holandija ima dobrovoljne propise i vodiče. Inače, zemlje članice definiraju režim za nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova ili putem propisa koji obuhvataju zahtjeve iznad graničnih vrijednosnih pragova EU ili putem državnih propisa, ili kombinacijom i jednih i drugih.

Direktive o javnim nabavkama (2004/18/EC i 2004/17/EC) navode kako je dodjela ugovora predmet načela iz Ugovora o EU o slobodi protoka roba, slobodi poslovnog nastanka, slobodi davanja usluga, te načelima koja se izvode iz istog, kao što su načela jednakog tretmana, nediskriminacije, međusobnog priznavanja, proporcionalnosti i transparentnosti. Većina zemalja članica se, u svojim propisima, referira na obaveze iz Ugovora o EU, bilo eksplicitno ili implicitno, sa izuzetkom Mađarske, Luksemburga i Holandije. Republika Češka je uključila obaveze iz Ugovora samo za ugovorne organe. Principi koji se obično navode od strane zemalja članica u njihovim zakonima su jednak tretman, nediskriminacija i transparentnost. Finska se referira na ta tri principa, ali ih stavlja u kontekst ispunjenja zahtjeva za proporcionalnošću za ugovorne organe.

Pri kreiranju detaljnih pravila za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, zemlje članice treba da razmotre na koji način žele da obrade ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU u klasičnom sektoru, komunalnom sektoru i uslugama Dijela B (tj. uslugama koje nisu potpuno obuhvaćene pravilima direktiva). Većina zemalja članica koriste propise za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova i za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU u javnom sektoru. Bugarska, kao dodatak, ima propis za ugovore malih vrijednosti, Uredbu o ugovorima male vrijednosti (OASPC). Danski propisi za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova obuhvataju radove (2005), nabavke i usluge (2007), te su odvojeni od zakona kojim se implementiraju direktive EU. Holandija ima propise za komunalni sektor, te za oblast radova u klasičnom sektoru, za koje se savjetuje ugovornim organima i tijelima da ih slijede.

Osam zemalja članica koje reguliraju nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova EU koriste iste propise za javni sektor i za komunalni sektor: Austrija, Bugarska, Francuska, Mađarska, Italija, Litvanija, Luksemburg i Rumunija. Slovenija, Španija i Švedska imaju propise za nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova EU za komunalni sektor u posebnim propisima za ovaj sektor. Osam zemalja članica, Republika Češka, Kipar, Danska, Estonija, Finska, Latvija, Poljska i Republika Slovačka nemaju detaljna pravila za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU za komunalni sektor. Ti se ugovori obrađuju u jednom ili više odvojenih akata. Mada Danska nema poseban propis, ugovorna tijela imaju obavezu da uspostave interne propise. Kao što je već rečeno propis za komunalni sektor u Holandiji je na dobrovoljnoj osnovi.

Kad je riječ o uslugama iz Dijela B, zemlje članice se koriste raznolikim pristupima, s tim da niti jedna zemlja članica nema konkretan zakon koji obrađuje samo usluge iz Dijela B. Detalje o postupcima nabavki ispod graničnih vrijednosnih pragova EU za usluge iz Dijela B treba sagledati u kontekstu onoga što je već rečeno tj. da neke zemlje članice imaju propise samo za klasični sektor kada je riječ o nabavkama ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, a da se neke ne referiraju eksplicitno na obaveze iz Ugovora o EU u svojim propisima. Italija slijedi pristup iznad graničnih vrijednosnih pragova u EU direktivama, tako što daje pravila o tehničkim specifikacijama i obavještenjima o dodjeli ugovora. Usluge iz Dijela B mogu se dodijeliti putem ugovornog postupka bez obavještenja, ali se moraju tražiti ponude sa barem pet ponuđača. Austrija je također usvojila pojednostavljeni pristup za nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, sa jednim režimom koji uopće nije strog, kao i Francuska, gdje treba slijediti adekvatnu proceduru, Poljska,

koja tu pravi izuzetak od mnogih svojih detaljnih odredbi iz zakona, Češka, koja dozvoljava upotrebu pregovaračkog postupka i Danska, koja zahtjeva oglašavanje, a potom pregovaranje. Zemlje članice koje imaju više strukturalan pristup uključuju Švedsku, gdje se traži ili pojednostavljeni otvoreni postupak ili pojednostavljena dvofazna procedura koja uključuje mogućnost pregovaranja u svim potrebnim postupcima, te Estoniju, gdje se javni postupak mora obaviti za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova na nivou države. Finska, Litvanija i Slovenija primjenjuju ista pravila za ugovore ispod i iznad graničnih vrijednosnih pragova ako je vrijednost ugovora iznad graničnog vrijednosnog praga na nivou države, mada Finska dozvoljava fleksibilnost glede upotrebe pregovaračkog postupka. Kipar zahtjeva da se slijede pravila za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova za usluge iz Dijela B, bez obzira na vrijednost ugovora.

1.2 Primjenjivi granični vrijednosni pragovi, osim vrijednosnih pragova EU i postupci nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova (2. i 3. pitanje)

Kako bi dobili potpunu sliku obaveza koje se nameću ugovornim organima i tijelima, izvještaj razmatra odgovore koji se odnose na granične vrijednosne pragove i postupke zajedno. Neke zemlje članice imaju tri ili više vrijednosnih razreda ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, dok većina ima dva vrijednosna razreda, sa jednim graničnim vrijednosnim pragom na nivou države, ispod kojeg imamo direktne nabavke, a iznad koje pravila nisu tako rigorozna kao sa punim režimom EU. Svrhu graničnih vrijednosnih pragova i relevantnih postupaka je najbolje opisala Slovenija, sa sljedećim riječima: “da se postupci dodjele ugovora zasnivaju na predmetu ugovora i posebno na procijenjenoj vrijednosti ugovora u skladu sa principom proporcionalnosti.”

Početna tačka graničnog vrijednosnog praga na nivou države, ispod kojeg se može koristiti direktno ugovaranje znatno varira. U Bugarskoj, Kipru, Finskoj, Francuskoj, Latviji, Poljskoj, Rumuniji i Sloveniji ta je granica 15.000 EUR ili manje, dok u Italiji, Mađarskoj, Litvaniji i Republici Slovačkoj varira između 20.000 i 30.000 EUR. Početna tačka u Austriji je na 40.000 EUR, 40.000 EUR u Estoniji, 55.000 EUR u Luksemburgu, 67.000 EUR u Danskoj i 70.000 EUR u Republici Češkoj.

Bugarska, Kipar, Rumunija, Slovenija i Republika Slovačka imaju tri ili vrijednosnih razreda za nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova, uključujući vrijednosni razred direktne nabavke. Ove zemlje imaju vrijednosni razred ili razrede u kojima se primjenjuju pojednostavljeni postupci. Granični vrijednosni pragovi za ugovore o nabavkama i uslugama u klasičnom sektoru su sljedeći. U Kipru se primjenjuju pojednostavljeni postupci u dva vrijednosna pod-razreda u rasponu od 1.700 EUR do 8.500 EUR i od 8.500 EUR do 85.000 EUR (približno). U nižem pod-razredu traže se pismene ili usmene ponude od ograničenog broja objektivno odabranih dobavljača; u višem pod-razredu nije potrebna prethodna objava, ali se ugovorni dokumenti trebaju poslati prema najmanje četiri objektivno odabrana dobavljača. Putem pojednostavljenog postupka, Kipar ima za cilj da ubrza proces i smanji troškove upravljanja. Za vrijednosni razred u rasponu od 15.000 EUR do 100.000 EUR, Rumunija traži korištenje zahtjeva za ponude (pojednostavljeni postupak). Za vrijednosni razred između 10.000 EUR i 40.000 EUR, Slovenski zakon traži prijem 3 ponude, bez prethodnog objavljivanja, mada vlasti namjeravaju tražiti prethodno oglašavanje i za ovu skupinu. Po Bugarskoj Uredbi o ugovorima malih vrijednosti (OASPC), potrebno je tražiti barem tri ponude za ugovore o nabavkama i uslugama u vrijednosnom razredu između 8.000 EUR i 25.000 EUR. Rumunija primjenjuje propise EU iznad graničnog vrijednosnog praga od 100.000 EUR. EU pravila se mogu koristiti i u Sloveniji iznad graničnog vrijednosnog praga od EUR 40.000, ali za vrijednosni razred između 40.000 EUR i 80.000 EUR ugovorni organi mogu koristiti pojednostavljene postupke, što znači traženje ponuda uz prethodnu obavijest, koja je objavljena na državnom portalu. Pojednostavljeni postupak može biti jednofazni i dvofazni ali je jednako manje složen, kako za kupce, tako i za ponuđače.

Latvija ima dva vrijednosna pod-praga ispod kojih je dozvoljena direktna kupovina: 4.500 EUR (nabavke i usluge) i 14.000 EUR (radovi). Iznad ovih vrijednosnih pod-pragova pa sve do 30.000 EUR, odnosno 170.000 EUR može se koristiti pojednostavljeni konkurentski postupak. Iznad ovih drugih vrijednosnih pod-pragova, primjenjuju se iste procedure i pravila (sa izuzetkom kraćih vremenskih rokova) kao i za iznad graničnih vrijednosnih pragova EU. Nabavke u komunalnom sektoru nisu regulirane.

Austrija ima granične vrijednosne pod-pragove do nivoa do kojeg su konkretni postupci dostupni. Za nabavke i usluge je dozvoljen pregovarački postupak bez objavljivanja do 60.000 EUR, ograničeni postupak bez objavljivanja je dozvoljen do 80.000 EUR, a pregovarački postupak sa prethodnom objavom je dozvoljen sve do graničnih vrijednosnih pragova EU.

Neke zemlje članice imaju jedan granični vrijednosni prag za nabavke i usluge. Nekolicina ovih država traži da se pravila EU, uz ograničeno pojednostavljenje, slijede iznad ovih vrijednosnih pragova, dok ostale nisu propisane. Slijedeće zemlje općenito koriste procedure EU, uz ograničene varijacije, iznad navedenih graničnih vrijednosnih pragova: Poljska (14.000 EUR), Italija (20.000 EUR, gdje je dozvoljen zahtjev za ponude od pet ponuđača, osim kad je riječ o radovima i za određene ugovore navedene u zakonu) i Republika Češka (70.000 EUR).

Mađarska zahtjeva objavu za ugovore iznad 27.000 EUR i dozvoljava pregovore, ako je to naznačeno u obavještenjima o nabavci. Litvanija zahtjeva obavezno oglašavanje za ugovore iznad 30.000 EUR (za nabavke i usluge) i preko 145.000 EUR (za radove), ali nema uspostavljenih procedura koje bi se slijedile. Samo Mađarska ima granični vrijednosni prag (83.000 EUR) za koncesije za usluge. Danska ima neformalne postupke koji se trebaju slijediti iznad graničnog vrijednosnog praga od 67.000 EUR. U Švedskoj, kada nabavka nije male vrijednosti, (mala vrijednost nije definirana monetarnom granicom), obavještenja o nabavci prvo treba objaviti a potom slijedi pojednostavljeni otvoreni postupak ili pojednostavljeni dvofazni postupak. U Španiji je uloga graničnog vrijednosnog praga da naznači da li se može koristiti pregovarački postupak, dok su u Holandiji propisi na dobrovoljnoj osnovi. U Francuskoj se za vrijednosti iznad 90.000 EUR, traži oglas u službenom glasniku. Za vrijednosti ispod navedene, ugovorni organi imaju odriježene ruke da odaberu pogodan postupak na osnovu prirode i karakteristika potreba koje se trebaju ispuniti i broja ili lokacije privrednih subjekata za koje je vjerovatno da će ispuniti te potrebe. Objava i konkurentski postupak treba da budu proporcionalni predmetu i vrijednosti ugovora.

Minimalni granični vrijednosni prag za ugovore o radovima u klasičnom sektoru je obično barem dva puta veći u odnosu na ugovore o nabavkama i uslugama. Tamo gdje postoje više od dva vrijednosna razreda, razredi koje pokrivaju pojednostavljeni postupci su obično u većem rasponu. Naprimjer, u Rumuniji, vrijednosni razred za koji se traže zahtjevi za ponude je u rasponu od 15.000 EUR do 750.000 EUR za radove, te od 15.000 EUR do 100.000 EUR za nabavke i usluge. To je bilo za očekivati, s obzirom da je granični vrijednosni prag za ugovore o radovima u direktivama 5 miliona EUR. Samo Mađarska ima odvojeni granični vrijednosni prag (333.000 EUR) za koncesije za radove.

Danska, Italija i Luksemburg imaju različite pristupe postupcima za ugovore o radovima i za ugovore o nabavkama i uslugama. U Danskoj se traže pojednostavljeni otvoreni ili ograničeni postupci za ugovore o radovima iznad 40.000 EUR. U Italiji je dozvoljen zahtjev za ponude (minimum pet) za vrijednosti ispod 200.000 EUR, pregovarački postupak bez objave je dozvoljen ispod 500.000 EUR, a pojednostavljeni ograničeni postupak za vrijednosti ispod 750.000 EUR. U Luksemburgu je ograničeni postupak dozvoljen za ugovore iznad 800.000 EUR, a ispod ove vrijednosti je dozvoljena samo otvoreni postupak.

Kao što je već spomenuto, nekolicina zemalja ima režim ispod graničnih vrijednosnih pragova za usluge. Bugarska, Litvanija, Luksemburg i Rumunija imaju isti pristup kao u javnom sektoru za granične vrijednosne pragove i postupke. Za Rumuniju se viši vrijednosni razred kreće do 400.000 EUR, odražavajući viši početni vrijednosni prag nego što je to slučaj u Direktivi koja se odnosi na komunalni

sektor. Italija ima isti početni granični vrijednosni prag. U Austriji je početna vrijednost duplo veća u odnosu na javni sektor, a u Mađarskoj iznosi 167.000 EUR, u odnosu na 27.000 EUR za javni sektor. Možda je iznenađujuće, imajući na umu fleksibilnija pravila u komunalnom sektoru, da nema velike razlike u režimima ispod graničnih vrijednosnih pragova koje su usvojile zemlje članice. Opet, samo ograničen broj zemalja ima propise koji se odnose na zahtjeve ispod graničnih vrijednosnih pragova.

1.3 Pravila za obavještenja o nabavkama i njihovu objavu ispod graničnih vrijednosnih pragova EU (4. i 5. pitanje)

Neke zemlje članice su odgovorile na 4. i 5. pitanje zajedno. Općenito su odgovori obuhvatili objavljivanje obavještenja (pitanje 4), i korištenje standardnih obrazaca ili varijacija standardnih obrazaca (pitanje 5).

Obavještenja o nabavkama se objavljuju u službenim publikacijama (tvrda kopija) u Austriji, Kipru, Italiji, Litvaniji i Španiji. Sve ove države, osim Španije objavljuju obavještenja i na državnim portalima ili web stranicama. Bugarska, Republika Češka, Finska, Mađarska, Latvija, Luksemburg, Rumunija i Republika Slovačka svoja obavještenja objavljuju samo na državnim web portalima i/ili u elektronskim formatima. U Rumuniji su ugovorni organi/tijela u 2008. godini objavili oko 66.000 obavještenja u elektronskom sistemu za javne nabavke (ESPP). U Poljskoj se od ugovornih organa također zahtjeva da objave obavještenja na svojim web stranicama, za ugovore koji su iznad, ali i ispod graničnih vrijednosnih pragova na nivou države.

U Danskoj, propisi nalažu da se objave obavještenja o nabavci roba i usluga, ali nema konkretnih pravila za objavu, koja je ili online ili u novinama. U Francuskoj, ugovorni organi/tijela mogu sami da odluče o načinu objave u slučajevima ugovora ispod vrijednosnog praga od 90.000 EUR; iznad navedene vrijednosti, javni organi moraju objaviti obavještenja u Službenom glasniku (BOAMP) ili u novinama koje imaju pravo da objavljuju pravne obavijesti. U Holandiji, ugovorni organi mogu odlučiti gdje objavljuju obavještenja i obično to rade na svojoj web stranici. U Švedskoj je potrebna objava u "opće prihvaćenim bazama podataka" sa besplatnim pristupom.

Ova pravila za komunalni sektor su slična u Austriji, Bugarskoj, Kipru, Estoniji, Francuskoj, Litvaniji, Luksemburgu i Švedskoj.

Neke zemlje (Kipar, Republika Češka, Estonija i Latvija) koriste standardne obrasce za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova za ugovore koji su ispod graničnih vrijednosnih pragova. U Mađarskoj su standardni obrasci obavještenja regulirani dekretom Ministra pravde, ali su vrlo slični standardnim obrascima EU. Luksemburg koristi pojednostavljene standardne obrasce na svom portalu (portal Ministarstva radova na kojem se objavljuju sva obavještenja). Rumunija također koristi pojednostavljeni standardni obrazac. Bugarska koristi standardni obrazac koji je odobrilo Ministarstvo ekonomije, energije i turizma, sličan standardnim obrascima EU. U Francuskoj je standardni obrazac koji je potreban za odgovarajući postupak, dat u vidu aneksa Ministarskoj odluci iz 2006. godine. U Švedskoj se zahtjeva da se objave samo obavještenja o nabavci. Od ugovornih organa/tijela se traži da, zajedno sa obavještenjima o nabavci, objave izvještaje o postupcima za javne nabavke na centralnom portalu.

Ova pravila za komunalni sektor su slična u Bugarskoj, Kipru, Estoniji, Francuskoj, Mađarskoj, Litvaniji, Luksemburgu, Rumuniji i Švedskoj.

Danska i Holandija imaju ograničena, ili nikako nemaju pravila o objavljivanju.

1.4 Vremenski rokovi za predaju zahtjeva i ponuda (6. pitanje)

Općenito, zemlje članice znatno reduciraju vremenske rokove za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova u poređenju sa ugovorima iznad ovih pragova. Za otvoreni je postupak najuobičajeniji vremenski

od oko 20 dana, ali varira između 14 i 30 dana. Za ograničene (i pregovaračke) postupke, najuobičajeniji vremenski rok za zahtjeve je 10 dana. Obično je vremenski rok za prijem ponuda u okviru ograničenog postupka oko 15 dana. Poljska ima različite vremenske rokove za ugovore o radovima: 20 dana u otvorenom postupku, u poređenju sa 7 dana za nabavke i usluge i 14 dana u ograničenom postupku kako bi se primile ponude za radove, u odnosu na 7 dana za nabavke i usluge. Latvija ima rok od 30 dana za podnošenje ponuda u okviru otvorenog postupka i 25 dana u okviru ograničenog postupka. Ispod ove prve granice, rok je reduciran na 15 dana. U Litvaniji, vremenski rok za predaju ponuda u okviru otvorenog postupka je utvrđen na 7 dana od dana objave. Neke zemlje skraćuju ove rokove u slučaju slanja ponude elektronskim putem. Naprimjer, u Rumuniji se vremenski rokovi mogu skratiti sa 20 na 15 dana za otvorene postupke, i sa 15 na 10 dana za prijem ponuda u ograničenom postupku.

U Bugarskoj, vremenski rokovi za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova po Zakonu o javnim nabavkama velikim dijelom slijede one utvrđene u Direktivama. Estonija također slijedi iste rokove kao i za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova, kako u javnom sektoru, tako i u komunalnom sektoru. U Sloveniji, ugovorni organi mogu odlučiti o rokovima, uzimajući u obzir kompleksnost projekta. Mogu koristiti i vremenske rokove EU, mada su u praksi rokovi kraći, dozvoljavajući princip proporcionalnosti. U Francuskoj je, općenito, na ugovornim organima da odluče, ali rokovi moraju biti dovoljno dugi, kako bi se omogućilo što većem mogućem broju privrednih subjekata da učestvuju u nadmetanju. Finska i Holandija nemaju pravila o vremenskim rokovima.

1.5 Načini predaje zahtjeva i ponuda (7. pitanje)

Tamo gdje postoje pravila, predaja zahtjeva i ponuda se može vršiti putem pošte, faksa ili drugih elektronskih sredstava. Međutim, potreba za pravom tehničkom opremom i zaštita sigurnosti i povjerljivosti su važne. Neke zemlje imaju posebne propise za elektronsko slanje ponuda, kao što je Bugarski Zakon o elektronskim dokumentima i elektronskom potpisu. Ovlašteni e-potpisi su potrebni za elektronske zahtjeve u Češkoj Republici. U Španiji se dokumentacija, općenito, dostavlja u zapečaćenim kovertama ili se šalje putem pošte, osim kada tenderska dokumentacija dozvoljava i neku drugu proceduru. U Rumuniji se slanje obično vrši u papiru, ali ugovorni organi/tijela mogu specificirati elektronska sredstva slanja. Latvija prakticira ista pravila za slanje zahtjeva i ponuda, kao i za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova EU.

Danska i Holandija nemaju konkretne pravne odredbe, pa je tako na vlastima i ugovornim organima da odrede sredstva predaje. Francuska trenutno nema zakonskih odredbi, ali vlasti mogu tražiti elektronsko dostavljanje. Međutim, od 1. januara. 2010. godine, dokumenti koji se od kandidata traže se trebaju slati putem elektronskih sredstava za IT opremu i ugovore o uslugama preko 90.000 EUR. Od 1. januara 2012., ugovorni organi neće moći odbiti dokumente poslane elektronski za ugovore o nabavkama, uslugama ili radovima iznad 90.000 EUR.

1.6 Kriteriji i pravila za kvalitativni odabir (8. pitanje)

Sljedeće zemlje članice imaju, suštinski, iste propise za ugovore ispod i iznad graničnih vrijednosnih pragova: Austrija, Bugarska, Kipar, Republika Češka, Danska, Estonija, Mađarska, Latvija, Litvanija, Luksemburg, Holandija, Poljska, Republika Slovačka i Švedska. Osnovna varijacija u odnosu na odredbe režima iznad graničnih vrijednosnih pragova tiče se pružanja dokaza vezano za zahtjeve o kvalifikacijama. U Republici Češkoj, privredni subjekti mogu pružiti dokaz o uvjetima kvalificiranosti putem izjave, umjesto dostavljanja konkretnih dokumenata. U Poljskoj, ugovorni organi nisu obavezni da zahtijevaju dokumente kojima se dokazuje da privredni subjekti zadovoljavaju uslove za učestvovanjem. Slovenija je pojednostavila podnošenje dokaza kako bi smanjila birokratske procedure. Privredni subjekti nisu obavezni da dostavljaju bilo kakve dokaze za koje javni organi čuvaju podatke. Na ugovornim organima je da dođu do tih podataka.

U Finskoj, principi koji se koriste da bi se utvrdile odredbe za vrijednosti ispod graničnih vrijednosnih pragova, slijede one koje se koriste za režim iznad graničnih vrijednosnih pragova. U Francuskoj, zakon ne sadrži konkretne odredbe, ali službenicima za nabavke nije dozvoljeno da traže više informacija no što bi ih tražili za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova. U Italiji se nivo ekonomskih i tehničkih uvjeta utvrđuje u sekundarnom zakonodavstvu. U Rumuniji bi ugovorni organi/tijela, sa praktične tačke gledišta, trebalo da definiraju kriterije kvalifikacije. Mogu uvesti jedan ili više kriterija primjenjivih iznad graničnih vrijednosnih pragova ili ne tražiti ništa više.

1.7 Kriteriji i pravila za evaluaciju ponuda i kriteriji za dodjelu ugovora, uključujući pravila za određivanje neprirodno niskih ponuda (9. pitanje)

Odabir kriterija dodjele u Direktivama o javnim nabavkama je zasnovan, ili na ekonomski najpovoljniju ponudi (Most Economically Advantageous Tender - MEAT) ili na najnižoj cijeni. Većina zemalja članica, također, omogućavaju ovaj izbor i ispod graničnih vrijednosnih pragova. One koje to čine uključuju: Austriju, Bugarsku, Kipar, Estoniju, Finsku, Mađarsku, Italiju, Latviju, Litvaniju, Poljsku, Rumuniju, Sloveniju, Republiku Slovačku i Švedsku. U Švedskoj, razmatranje kriterija za ekonomski najpovoljniju ponudu nije obavezno; kriteriji se mogu staviti redosljedom od najviše do najmanje vrijednog. U Finskoj se pristup koji se koristi iznad graničnih vrijednosnih pragova velikim dijelom koristi i ispod graničnih vrijednosnih pragova, ali je opseg kriterija za evaluaciju za neke ugovore o radovima ili uslugama širi nego za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova. Ekspertiza, profesionalna osposobljenost i kompetetnost ljudi odgovornih za pružanje usluga ili vršenje radova se mogu koristiti kao kriteriji dodjele, kao i za ispunjenje minimalnih kriterija za odabir. Francuska nema konkretna pravila za odgovarajuće procedure koje koriste ugovorni organi i tijela ispod graničnih vrijednosnih pragova, ali su radnje službenika za nabavke ograničene sudskom praksom.

Kada su u pitanju neprirodno niske ponude, većina zemalja članica ili slijedi pravila iz direktiva ili izostavlja bilo kakva konkretna pravila. U Luksemburgu, ako je ponuda 15% ispod prosječne cijene, od privrednog subjekta se traži da napravi analizu cijene. Ako ta analiza ne objasni nisku ponudu, ista se može odbaciti. Italija pruža matematičku metodu za određivanje neprirodno niskih ponuda. Nadalje, tamo gdje se preda više od 10 ponuda, one koje su neprirodno niske se mogu automatski isključiti u slučajevima ispod graničnog vrijednosnog praga od 1 milion EUR za ugovore o radovima i 100.000 EUR za ugovore o nabavkama i uslugama.

1.8 Pravila za tehničke specifikacije (10 pitanje)

Skoro sve zemlje imaju ista pravila za tehničke specifikacije iznad i ispod graničnih vrijednosnih pragova. U Estoniji je Ministarstvo finansija dalo i dodatne instrukcije. U Švedskoj su pravila za ugovore iznad i ispod graničnih vrijednosnih pragova dijelom slična. Ispod graničnih vrijednosnih pragova se njihov zakon referira na član 23, stavove 6 i 8 2004/18/EU. Ovi stavovi se odnose na specifikacije vezano za okolišne karakteristike i ne specificiraju posebnu marku ili izvor.

1.9 Kriteriji i pravila za elektronske nabavke (11 pitanje)

Austrija, Kipar, Republika Češka, Finska, Luksemburg, Latvija, Rumunija, Slovenija, Republika Slovačka i Švedska imaju identična pravila za elektronske nabavke iznad i ispod graničnih vrijednosnih pragova.

Bugarska dozvoljava i upotrebu e-aukcija i dinamičnih sistema kupovine u svom Zakonu o javnim nabavkama, pod određenim pravilima i uslovima. Dodatno, Uredba o malim vrijednostima ugovora (OASPC) određuje da ugovorni organi i tijela mogu vršiti e-aukcije pri kreiranju nadmetanja tamo gdje su tehničke specifikacije jasno definirane. U Estoniji su sva obavještenja dostupna u centralnom elektronskom registru, dok se planovi trenutno izrađuju za e-aukcije i dinamične sisteme kupovine. Francuska ima

pravne odredbe koje se odnose na odgovarajuće procedure pri korištenju elektronskog slanja, koje moraju uzeti u obzir karakteristike ugovora (posebno predmet i količinu radova, nabavki ili usluga), te ne smiju ograničiti nadmetanje. Službenici za nabavke mogu zahtijevati elektronsko slanje i odbaciti odgovore koji nisu poslani elektronski. Isto se primjenjuje na sve postupke od početka 2010. Detaljna pravila o elektronskim procedurama su data u Vladinom dekretu koji nadopunjuje opća pravila iz Zakona o javnim nabavkama. Litvanijski Zakon o javnim nabavkama obavezuje ugovorne organe da barem 50% javnih nabavki obavi elektronski. Poljska pruža opciju posebne procedure elektronske aukcije, ali se ona primjenjuje samo ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Proceduru počinje ugovorni organ objavom obavještenja na svojoj web stranici, te na web portalu Glasnika za javne nabavke. Privredni subjekti tada mogu koristiti online obrazac da podnesu sukcesivne, povoljnije ponude.

Italija je regulirala e-nabavke 2002. godine, dozvoljavajući javnom sektoru da obavlja prikupljanje ponuda ispod graničnih vrijednosnih pragova (osim za radove) putem platforme za e-nabavke (MEPA) koju je uspostavio Italijanski centralni organ za nabavke (CONSIP). Tržište je otvoreno za kvalificirane dobavljače po osnovu neograničenih kriterija odabira. Nakon kvalifikacije, katalogi dobavljača se stavljaju na MEPA platformu, te se objavljuju na tome posvećenoj web stranici, pa su tako dostupni čitavoj zajednici. Ugovorni organi mogu pretraživati kataloge, uspoređivati proizvode i cijene, te tražiti ponude ili kupovati direktno iz e-kataloga. Čitav proces transakcije je digitaliziran, te su potrebni i digitalni potpisi.

1.10 Kriteriji i pravila za okvirne ugovore (12. pitanje)

Većina zemalja članica primjenjuje isti pristup za dodjelu okvirnih ugovora u slučajevima ugovora ispod graničnih vrijednosnih pragova EU kao i onih iznad. To su Austrija, Bugarska, Kipar, Estonija, Finska, Italija, Latvija, Luksemburg, Poljska, Španija, Rumunija, Republika Slovačka i Švedska. U Austriji se okvirni sporazumi ispod graničnih vrijednosnih pragova za ugovore o radovima do granice od 350.000 EUR mogu, općenito, zaključiti korištenjem pregovaračkog postupka, uz prethodnu objavu obavještenja. Ovaj pristup je dostupan samo za ugovore o radovima do navedene granice. U Sloveniji se pojednostavljeni postupci mogu koristiti u ovisnosti o graničnim vrijednosnim pragovima. U Mađarskoj, ugovorni organi imaju pravo da slobodno odlučuju o dodjeli okvirnih ugovora. Francuska, Danska i Litvanija nemaju neke posebne odredbe. U Danskoj su procedure iz Direktiva o javnim nabavkama dostupne i za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova usluga iz Dijela B.

1.11 Postojeće procedure za žalbe, reviziju i pravne lijekove (13. pitanje)

U dijelu koji se odnosi na sudsku zaštitu, Interpretativna komunikacija Evropske komisije vezano za zakone zajednice koji su primjenjivi na dodjelu ugovora koji nisu, ili nisu u potpunosti obuhvaćeni odredbama direktiva o javnim nabavkama navodi da dostupni pravni lijekovi ne smiju biti manje efikasni od onih koji se primjenjuju na slične zahtjeve po osnovu domaćeg zakonodavstva (princip jednakosti), i ne smiju učiniti nemogućim, ili pretjerano teškim dobivanje sudske zaštite (princip efektivnosti).

Zemlje koje su regulirale ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova ne pokazuju nikakve bitne razlike u njihovim pristupima pravnim lijekovima ispod i iznad graničnih vrijednosnih pragova. Naravno, što je detaljniji režim ispod graničnih vrijednosnih pragova, to je i veći potencijal za žalbe. Slijedeće zemlje su usvojile isti pristup pravnim lijekovima ispod i iznad graničnih vrijednosnih pragova: Austrija, Bugarska, Kipar, Estonija, Mađarska, Italija, Luksemburg, Latvija, Litvanija, Španija, Švedska i Slovenija. U Francuskoj su politike vezano za pravne lijekove vrlo slične iznad i ispod graničnih vrijednosnih pragova. Međutim, pravna priroda (javna ili privatna) ugovornih organa ili tijela odlučuje kojem sudu će slučaj pripasti. U Holandiji se prekršaji povodom ugovora iznad i ispod graničnih vrijednosnih pragova vode pred građanskim sudovima, gdje je primjenjiv period mirovanja od 15 dana (što se dešava u kontekstu u kojem primjena zakona za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova nije obavezna). U Finskoj je pristup

pravnim lijekovima iznad i ispod graničnih vrijednosnih pragova velikom dijelom isti, ali neprimjenjivanje perioda mirovanja ispod graničnih vrijednosnih pragova potencijalno ograničava broj žalbi.

U UK (gdje nema propisa ispod graničnih vrijednosnih pragova), mogu se koristiti neformalne procedure kako bi se riješila pitanja vezana za nabavke kako iznad, tako i ispod graničnih vrijednosnih pragova. Engleska „Služba za povratne informacije dobavljačima“ („Supplier Feedback Service“) i Škotski „Jedan jedinstveni kontakt“ („Single Point of Contact) su dvije neformalne procedure koje imaju za cilj da pomognu malim i srednjim preduzećima.

II DIO. UOBIČAJENA PRAVILA I POSTUPCI KOJI NISU DETALJNO OBRAĐENI U DIREKTIVAMA EU

Uvod

Drugi dio ovog dokumenta daje analizu politika i praksi koje se primjenjuju na sve ugovore, kako iznad, tako i ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Ove politike i prakse su jednako važne kao i postupci i pravila o kojima je diskutovano u I Dijelu, za uspostavu cjelovitog proceduralnog okvira na državnom nivou. Ove politike i prakse, koje nisu konkretno obuhvaćene direktivama uključuju organizaciju postupka nabavke, pripremu i sadržaj tenderske dokumentacije, periode važnosti ponuda, predaju i otvaranje ponuda, garancije za ozbiljnost ponude i dobro izvršenje ugovora, detaljna pravila o pojašnjenju ponuda te o obustavljanju i otkazivanju tenderskog postupka.

Studija ne može konkretno definirati do koje mjere se takva pravila i postupci razlikuju u zavisnosti od vrijednosti ugovora, bez obzira da li je riječ o vrijednosti iznad ili ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, ali postoje naznake da, u svrhu pojednostavljenja, zemlje članice imaju manje strog režim ispod graničnih vrijednosnih pragova EU u područjima koja su proučavana.

Činjenica da zemlje članica nije regulirala konkretno područje obuhvaćeno ovom studijom ne implicira da ne postoji operativna praksa takve procedure. Jedan primjer je period važnosti ponuda, koji mnoge zemlje članice ostavljaju nereguliranim (vidi ispod), ali gdje praktična potreba za naznakom perioda važnosti ponuda u obavještenju o nabavci i tenderskoj dokumentaciji, to efektivno čini obaveznim uslovom. Slično tome, nedostatak propisa u pravnom okviru za nabavke ne znači nužno da je to područje neregulirano. Dobar primjer za ovo je pitanje sukoba interesa, koje je često regulirano posebnim aktima, van Zakona o javnim nabavkama.

Kako bi bolje razumjeli logičku podlogu pitanjima u II Dijelu, svaka tačka počinje uvodnim napomenama. Ove uvodne napomene ne treba shvatiti kao odraz stajališta Sigma Programa, već kao napomene zasnovane na iskustvu programa o tome na koji su način regulatorni okviri javnih nabavki uspostavljeni u partnerskim zemljama, kako u prošlosti, tako i sada.

2.1 Organizacija tenderskog postupka (14 pitanje)

Uvodne napomene

Direktive ne sadrže konkretne odredbe o organizaciji tenderskog postupka, osim zahtjeva da se ponude otvore po isteku roka, kako bi se udovoljilo uslovu povjerljivosti, a kada su u pitanju elektronske ponude, zahtjeva se korištenje sistema i opreme koji su općenito dostupni. Izuzev navedenog, kreiranje ovih procedura i praksi, koje znatno variraju, je u potpunosti pitanje predmetne države. Neke zemlje članice propisuju javno otvaranje ponuda, druge nalažu da ponude otvara odbor ili komisija. Kako će se vidjeti u tekstu niže, korištenje tenderske komisije (u daljem tekstu: TK) za otvaranje i ocjenu tendera je uobičajena praksa u mnogim zemljama članicama, posebno kad je riječ o najnovijim članicama, a u zavisnosti od zakonodavstva predmetne države. Međutim, postoje razlike u funkcijama i mandatima koje imaju ove komisije.

Propisi u zemljama članicama EU

Studija pokazuje da veliki broj zemalja članica ovu oblast regulira putem Zakona o javnim nabavkama (ZJN), ili na ad-hoc osnovi za konkretne tendere ili putem više stalnih komisija. Bugarska, Kipar, Republika Češka, Mađarska, Latvija, Litvanija, Poljska, Rumunija i Republika Slovačka pripadaju toj grupi zemalja. U slučaju Poljske, uspostava TK je obavezna iznad graničnih vrijednosnih pragova EU, dok je ispod na dobrovoljnoj osnovi. Zakoni o nabavkama ovih zemalja općenito sadrže vrlo detaljne odredbe o odgovornostima, sastavu i radnim procedurama TK. TK obično vrši i otvaranje i ocjenu ponuda.

Druga grupa zemalja daje nešto mješovitiju sliku. Francuska, na primjer, obavezuje regionalne i lokalne vlasti da uspostavljaju TK, ali od decembra 2008. je iz toga izuzela državne vlasti. Italijanski Zakon o javnim nabavkama zahtjeva formiranje TK kada se koriste kriteriji MEAT platforme. Slovenski Zakon o javnim nabavkama ne traži korištenje TK, ali u praksi ugovorni organi formiraju TK. Isti je slučaj u Estoniji, gdje formiranje TK nije obavezno po Zakonu o javnim nabavkama, ali je ipak uobičajena praksa. U Španiji, ugovorna tijela mogu koristiti TK (kolegijalna tijela). Austrija samo zahtjeva uspostavu komisije za otvaranje tendera.

Treću grupu zemalja karakteriše potpuni nedostatak propisa za operativnu organizaciju nabavki. Odluke o tome na koji način se treba organizirati tenderski postupak donose ugovorni organi. Ovaj proces može uključiti formiranje komisija ili radnih grupa, ali je rijetko dalje formaliziran. Ove komisije/grupe operiraju kako bi pružile samo tehničku ili komercijalnu pomoć linijskim organizacijama. Austrija (vidi prethodni stav za izuzetak), Danska, Finska, Holandija, Irska, Luksemburg, Švedska i UK su dio ove treće grupe.

Dok se prvi dio ovog pitanja odnosio na pitanje uspostavljanja TK, drugi dio je pokušao ustanoviti koji je položaj odluka tijela za nabavke unutar ugovornog organa. Drugim riječima, da li TK donosi odluke ili daje preporuke za odluke koje donosi linijska organizacija?

Teško je definirati pravila zemalja članica koja reguliraju ovo pitanje, ali se čini da većina zemalja zahtijeva da se pri uspostavi TK njihov mandat ograniči na davanje preporuka vezano za odluke o nabavkama, dok formalna odluka ostaje na ovlaštenoj osobi i ili tijelu ugovornog organa.

2.2 Odabir i tenderska dokumentacija (15. pitanje)

Uvodne napomene

Direktive uključuju detaljna pravila o procesu odabira i dodjele ugovora, te o elaboraciji tehničkih specifikacija, no suštinski ostavljaju zemljama članicama da detaljno reguliraju sadržaj dokumentacije za proces odabira i dodjelu ugovora. Osnovni zahtjevi koji su dati u direktivama su oni glede obavještenja o nabavci, obavještenja o konkurentskom dijalogu ili pozivu za učešće u pregovaračkom postupku, pa tako isti nalažu najmanje sljedeće:

Da se objavi obavještenje o nabavci, rok za prijem ponuda, adresa na koju se ponude moraju slati, jezik ili jezici na kojima se ponude moraju pripremiti, naznaka o mogućim prapratnim dokumentima koji se trebaju priložiti uz ponudu, prapratne izjave koje se mogu verificirati, informacije o ličnoj podobnosti i tehničkoj i profesionalnoj podobnosti za proces odabira i vezano za to, kriteriji koji se uzimaju u obzir pri dodjeli ugovora, ili, gdje je to prikladno, poredani po prioritetima o najviše do najmanje važnog.

Neke zemlje članice, također, traže od ugovornih organa da u ovim procesima koriste standardizovanu dokumentaciju. Također je interesantno vidjeti da li postoje pravila, kada su u pitanju troškovi, povodom dostavljanja tenderske dokumentacije.

Osnovni razlog za postavljanje ovih pitanja je u tome što tenderska dokumentacija ima ključnu ulogu u procesu nadmetanja. Tenderski dokumenti bi trebalo da daju sve informacije koje mogući natjecatelj treba da pripremi za odgovarajući tender. Dok detaljnost i kompleksnost dokumenata mogu da variraju s obzirom na veličinu i prirodu ugovora, isti generalno uključuju:

- a) obavještenje o nabavci;
- b) instrukcije učesnicima u tenderskom postupku;
- c) opće i posebne uslove ugovora;
- d) opis projekta/tehničke specifikacije.

Propisi u zemljama članicama EU

Neke opće karakteristike se mogu sažeti na sljedeći način:

- Niti jedna zemlja članica ne propisuje korištenje posebnog selekcijskog/pretkvalifikacijskog dokumenta, nego se samo referiraju na informacije i dokumentaciju koje ugovorni organi treba da traže od učesnika u tenderskom postupku, u skladu sa pravilima EU, putem obavještenja i/ili tenderske dokumentacije. Obično je na ugovornom organu da odluči da li da izda posebni dokument o odabiru, ali izgleda se to rijetko dešava u praksi.
- Većina regulatornih instrumenata država članica uključuje, u različitim opsezima, glavni sadržaj tenderske dokumentacije u smislu obavještenja o nabavci, instrukcije učesnicima u tenderskom postupku, specifikacije i nacрте ugovora.
- Ne postoji niti jedna zemlja članica koja primorava na korištenje nekih modela ili standardizirane tenderske dokumentacije, ali neke zemlje članice čine dostupnim takve dokumente putem smjernica ili dokumentacije o najboljoj praksi.
- Većina zemalja članica dozvoljavaj, kao izuzetak, ugovornim tijelima da naplate naknadu radi dostavljanja tenderske dokumentacije, ali je to obično ograničeno na stvarne troškove reprodukcije i dostave tenderskih dokumenata. Elektronsko slanje postepeno uzima maha kao glavna metoda predaje ponuda, pa tako, vjerovatno eliminiра potrebu da se naplaćuje bilo kakva naknada za dostavljanje tenderske dokumentacije.
- Danska, Finska, Irska, Holandija, Švedska i UK uopće ne obrađuju ova područja, ili to rade na vrlo ograničen način u svojim regulatornim instrumentima.
- Zemlje članice ne prave razliku između pravila o odabiru i tenderskoj dokumentaciji na temelju vrijednosti ugovora, bez obzira da li je riječ o vrijednostima iznad ili ispod graničnih vrijednosnih pragova EU.

2.3 Pravila o otvaranju ponuda (16. pitanje)

Uvodne napomene

Koja god je procedura utvrđena državnim propisima, svrha postupka otvaranja ponuda jeste da se provjeri da li su ponude potpune, da je garancija za ozbiljnost ponude, kada se ona traži, data, da su dokumenti propisno potpisani, te da su ponude općenito uredne. Prijem i otvaranje ponuda se radi na način koji osigurava regularnost postupka. Otvaranje često rade TK ili alternativno, vijeće od barem dvoje ljudi koje imenuje ugovorni organ. Na javnom otvaranju ponuda se obično najavljuje sljedeće: imena ponuđača, neevaluirane cijene ponuda i dostava garancije za ozbiljnost ponude kada se ista traži, te ispunjenje drugih formalnosti ili uslova koje ugovorni organ smatra prikladnim. Zapisnici sa javnog otvaranja ponuda se pripremaju i često dostavljaju ponuđačima. Prijem i otvaranje ponuda se vide kao važan element procesa nabavke koji garantira transparentnost i jednak tretman.

Propisi u zemljama članicama EU

Većina zemalja članica obavezuju ugovorne organe (kao zahtjev iz Zakona o javnim nabavkama) da organiziraju javno otvaranje ponuda, u prisustvu ponuđača i/ili njihovih predstavnika. Obaveza održavanja javnog otvaranja ponuda se primjenjuje na sve ugovore, bez obzira na njihovu vrijednost i vrstu. Neke varijacije postoje u vezi sa tipom postupka, kao što su izuzetci kada je u pitanju pregovarački postupak ili pri e-nabavkama. To je slučaj u Bugarskoj, Republici Češkoj, Estoniji, Mađarskoj, Italiji, Litvaniji, Luksemburgu, Poljskoj, Rumuniji i Republici Slovačkoj.

Druga grupa zemalja članica uključuje odredbe o otvaranju ponuda u regulatorni instrument. Ove odredbe mogu naznačiti javno otvaranje, ali mogu imati određena ograničenja ili mogu biti neobavezne prirode. U Zakonu o javnim nabavkama Austrije, javno otvaranje je opće pravilo, ali u nekim opravdanim slučajevima ugovorni organi mogu održati zatvoreno otvaranje. Na Kipru se javno otvaranje može održati, ako tako odluče ugovorni organi, u Danskoj je javno otvaranje ponuda za radove obavezno, ali se zatvoreni postupak otvaranja primjenjuje u svim ostalim slučajevima. U Sloveniji je javno otvaranje ponuda obavezno iznad graničnih vrijednosnih pragova na nivou države, ali su tu izuzetak ugovori male vrijednosti. Španija, također, u određenom opsegu, pripada ovoj grupi, jer se javno otvaranje ponuda primjenjuje kada je riječ o otvorenom postupku, ali sa posebnim ograničavajućim odredbama kada se koristi MEAT kriterij.

Treća grupa se sastoji od zemalja u kojima ovaj proces uopće nije reguliran, ili je na dobrovoljnoj osnovi, ili nije dozvoljen. U Finskoj je tako odluka da li će se koristiti javno otvaranje ili ne, u potpunosti na ugovornim organima. U Francuskoj, javno otvaranje uopće nije dozvoljeno. U Finskoj, ugovorni organ odlučuje da li će javno otvarati ponude, ali je uobičajena praksa da otvaranje bude zatvorenog tipa. Irska i UK ne reguliraju ovo pitanje, ali je procedura otvaranja ponuda obično zatvorenog tipa.

Teško je ocijeniti obim u kojem će uvođenje elektronskih nabavki i dodjela okvirnih ugovora utjecati na procedure otvaranja ponuda.

2.4 Pravila o garancijama za ozbiljnost ponude i garancijama za dobro izvršenje ugovora (17 pitanje)

Uvodne napomene

Sigma je utvrdila kako je uključivanje odredbi za garancije za ozbiljnost ponude i dobro izvršenje ugovora u zakone o javnim nabavkama bila i još jeste uobičajena praksa u mnogim partnerskim zemljama. Ovakvu praksu možemo naći još u modelu zakona koji je dao UNCITRAL, te pri finansiranju nabavki u pravilima Međunarodnih finansijskih institucija (npr. Svjetska banka i EBRD). Odluka o primjeni garancija za ozbiljnost ponude i dobro izvršenje ugovora se često ostavlja na diskreciju ugovornim organima, ali postoje primjeri i obavezujućih odredbi.

Kada se to zahtjeva, garanciju za ozbiljnost ponude treba da obezbijedi ponuđač kao integralni dio svoje ponude, pa bi to trebalo da u dostatnom nivou zaštiti ugovorni organ od neodgovornih ponuda.

Vrijednost garancije se specificira u tenderskoj dokumentaciji i obično iznosi od 1-5% cijene ponude. Garancija za ozbiljnost ponude se može izgubiti ako:

- a) ponuđač povuče svoju ponudu tokom perioda važnosti ponuda;
- b) uspješni ponuđač ne potpiše ugovor, ne dostavi garanciju o dobrom izvršenju istog, ili ne prihvati korekciju svoje cijene ponude.

Garancija za dobro izvršenje ugovora (obično 5-10% ugovorne cijene) jamči pravovremeno izvršenje ugovora, a daje je uspješni ponuđač kao uslov pristupanja ugovoru. Prihod od garancije za dobro izvršenje ugovora je plativ kupcu kao nadoknada za bilo koji gubitak koji nastane iz neizvršenja obaveza dobavljača po ugovoru.

Propisi u zemljama članicama EU

Većina zemalja članica EU uključuje odredbe o garancijama za ozbiljnost ponude i/ili izvršenje u jednoj ili drugoj formi, ali postoje razlike u njihovoj primjeni. Jedino Danska, Finska, Francuska, Irska, Luksemburg, Holandija, Slovenija, Švedska i UK ne daju posebne odredbe o garancijama.

U većini zemalja gdje se koriste garancije za ozbiljnost ponude i/ili izvršenje, odluka o njihovom korištenju i određivanje sume je odluka ugovornih organa. Međutim, neke zemlje propisuju detaljnija pravila za njihovu primjenu. Naprimjer u Poljskoj, ugovorni organi *moraju* zahtijevati garancije za ozbiljnost ponude za sve ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova EU, te *moгу* tražiti isto za one ispod. Isto tako, moraju tražiti garancije za dobro izvršenje ugovora o radovima iznad graničnih vrijednosnih pragova EU. U nekim zemljama (npr. Republika Češka i Litvanija), ugovorni organi mogu koristiti garancije za ozbiljnost ponude iznad graničnih vrijednosnih pragova EU, ali ne i ispod. U Litvaniji je zahtjev za garancije za dobro izvršenje ugovora obavezan iznad graničnih vrijednosnih pragova EU. Zanimljivo je da je u Italiji obavezno tražiti garancije za sve ugovore osim za inženjerske usluge.

Kao što je već rečeno, korištenje garancija za ozbiljnost ponude i dobro izvršenje ugovora je uobičajeno u praksi, u većini zemalja za ugovore iznad, ali i ispod, graničnih vrijednosnih pragova EU. Zakoni o javnim nabavkama reguliraju njihovo korištenje ili kao obavezno ili neobavezno. Gdje god je to primjenjivo, čini se da većina zakona ostavlja odluku o tome da li će se koristiti garancije za ozbiljnost ponude i dobro izvršenje ugovora, slobodnoj procjeni ugovornih organa.

2.5 Pravila o otkazivanju tenderskog postupka (18. pitanje)

Uvodne napomene

U skladu sa EU Direktivom 2004/18 (član. 41), ako se postupak dodjele ugovora otkáže, “sve učesnike u tenderskom postupku treba o tome obavijestiti čim je prije moguće, sa pismenom potvrdom o tome ako se to traži, zajedno sa razlozima za otkazivanje. Nadalje, ugovorni organi treba da objave u Službenim novinama informaciju o obustavljanju postupka dodjele ugovora u vidu posebne obavijesti sa dodatnim informacijama, informacijama o nepotpunom postupku ili ispravci.”

U skladu sa državnim pravilima, ugovorni organi mogu, prije potpisivanja ugovora, odustati od nabavke ili otkazati postupak dodjele, i u tom slučaju ponuđači obično nemaju prava da traže bilo kakvu nadoknadu.

Do otkazivanja, u skladu sa državnim pravilima, može doći ako:

- a) je tenderski postupak bio neuspjehšan; kada nije zaprimljen niti jedna ili nijedna odgovarajuća ponuda;
- b) su ekonomski ili tehnički podaci u ponudi fundamentalno izmijenjeni;
- c) izuzetne okolnosti ili *force majeure* (viša sila) čine normalno izvršenje ugovora nemogućim;
- d) sve tehnički prihvatljive ponude premašuju dostupna finansijska sredstva;
- e) je došlo do nepravilnosti u proceduri, posebno gdje je to spriječilo fer nadmetanje.

Važno je napomenuti da su pravila o otkazivanju često definirana u obavještenju o nabavci ili u tenderskoj dokumentaciji.

Propisi u zemljama članicama EU

Većina zemalja članica daju pravila o otkazivanju postupka dodjele u manje-više detaljnoj formi. Druge zemlje nemaju pravila o otkazivanju postupaka dodjele ugovora, osim obaveznih odredbi u skladu sa Direktivama. Zemlje članice sa detaljnim pravilima uključuju Austriju, Bugarsku, Kipar, Republiku Češku, Mađarsku, Poljsku i Rumuniju. Njihovo zakonodavstvo pruža detaljne informacije o razlozima za otkazivanje (kako obaveznim, tako i neobaveznim), i specificira procedure koje se trebaju slijediti. Razlozi za otkazivanje u ovim zemljama odražavaju listu uobičajenih praksi, koje smo naveli u gornjem tekstu. Austrija čak prakticira period mirovanja od 14 dana za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova EU i 7 dana za ugovore ispod tih granica, prije no što odluka o otkazivanju stupi na snagu. Po Austrijskom žalbenom sistemu, može se uložiti i žalba na odluku o otkazivanju. U Litvaniji, za odluku o otkazivanju je potreban prethodni pristanak Ureda za javne nabavke, za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova EU.

Druga grupa zemalja članica ima manje detaljna pravila o otkazivanju i ponekad koristi druge regulatorne instrumente, osim Zakona o javnim nabavkama. Estonija, Italija, Finska (sudska praksa), Luksemburg (uredba vlade), Slovenija i Španija pripadaju ovoj grupi. U Sloveniji, ugovorni organ ima pravo da otkáže tenderski postupak iz razloga pogodnosti, sve dok se zahtjevi iz obavijesti u potpunosti poštuju. U Španiji se od ugovornih organa traži da plate nadoknadu ponuđačima, ako se postupak dodjele otkáže.

Konačno, treća grupa zemalja nema drugih pravila osim onih koje nameću direktive EU. Danska, Francuska, Irska, Švedska i UK pripadaju ovoj grupi.

2.6 Pravila vezano za period važenja ponuda (19 pitanje)

Uvodne napomene

Kao pravilo, period važenja ponuda treba specificirati u pozivu za dostavljanje ponuda, tako što će se ta informacija uključiti u obavještenju o nabavci i u tenderskoj dokumentaciji. Taj period, također, treba da bude dovoljan, kako bi ugovornom organu omogućio da završi ocjenu ponuda i da zaključi ugovor sa uspješnim ponuđačem. U izuzetnim slučajevima, ugovorni organ može tražiti od ponuđača, a prije no što period važenja istekne, da produže taj period za određeni broj dana.

U skladu s tim, ugovorni organi su obavezni, bez obzira na to da li je period važenja ponuda reguliran ili ne primarnim ili sekundarnim zakonima o nabavkama, da specificiraju period važenja za ponude u pozivu na nadmetanje, obavještenju o nabavci, ukoliko se isti koristi za poziv za dostavljanje ponuda, ili u tenderskoj dokumentaciji u slučaju da se radi o direktnim pozivima na učešće u nadmetanju. U svakom slučaju, period važenja treba da bude naveden u tenderskoj dokumentaciji.

Propisi u zemljama članicama EU

Mogu se identificirati sljedeći obrasci:

- a) Grupa zemalja je u svoje zakone o javnim nabavkama uvela prilično detaljna pravila o periodu važenja ponuda, uključujući i broj dana koji će se primjenjivati u različitim okolnostima. Austrija, Kipar, Luksemburg, Poljska i Španija pripadaju ovoj grupi. U Austriji je period važenja u normalnim slučajevima ograničen na maksimum od 5 mjeseci, a u izuzetnim slučajevima do 7 mjeseci. Ako period važenja nije naznačen, primjenjivat će se period of 1 mjesec. Na Kipru je maksimalni period 6 mjeseci. U Luksemburgu je normalni period 2 mjeseca, a može se produžiti

do 4 mjeseca. Kada je potrebno produženje na duže od 4 mjeseca, tada je potreban i pristanak ponuđača. U Poljskoj je period važenja za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU 30 dana. Iznad graničnih vrijednosnih pragova EU je normalan period maksimalno 60 dana. Za ugovore velikih vrijednosti maksimalni period važenja je 90 dana. U Španiji, kriterij dodjele, koji je korišten, određuje dužinu perioda važenja ponuda. Dodjelu treba uraditi u roku od 15 dana ako se koristi kriterij najniže cijene, a u roku od 30 dana (osim ako drugi period nije naveden u pozivu na nadmetanje) ako se koristi MEAT kriterij.

- b) Druga grupa zemalja, također, ima propise o periodu važenja ponuda, ali, za razliku od prve grupe, ugovorni organi mogu odrediti period važenja ponuda po svom nahođenju. Ova grupa je najveća i uključuje Bugarsku, Republiku Češku, Estoniju, Francusku, Mađarsku, Italiju, Litvaniju, Rumuniju i Republiku Slovačku. Rumunija, također, ima smjernice u kojima preporučuje period važenja ponuda od 90-120 dana. U Italiji će se, ako nije naznačeno u pozivu na nadmetanje primjenjivati period od 180 dana.
- c) Konačno, treća grupa zemalja ne regulira, ili to radi na vrlo ograničen način, period važenja ponuda. U ovoj grupi su Danska, Finska, Irska, Holandija, Slovenija, Švedska i UK.

2.7 Korištenje sistema sa dvije koverta (20. pitanje)

Uvodne napomene

Sistem sa dvije koverta, po kojem se tehnički i finansijski dio ponude podnose odvojeno u različitim kovertama, koje se otvaraju u različito vrijeme, dozvoljava razdvajanje kvalitete i cijene. Svrha toga je da se izbjegne pristrasna tehnička evaluacija tamo gdje pitanje cijene može biti štetno po kvalitetu. Sigma je utvrdila, kroz svoj rad, da je jedan broj zemalja partnera usvojio zakone o javnim nabavkama koji propisuju korištenje sistema sa dvije koverta. To je uobičajena praksa za nabavke konsultantskih usluga u projektima koje finansiraju Međunarodne finansijske institucije (npr. Svjetska banka i EBRD).

Propisi u zemljama članicama EU

Procedura sa dvije koverta se samo u izuzetnim slučajevima regulira u zemljama članicama. Moguće je da je prakticiraju ugovorni organi, ali u tom slučaju odluku o tome donose ugovorni organi.

Jedine zemlje koje imaju propise o proceduri sa dvije koverta su Bugarska, Italija i Litvanija. Bugarska nalaže obavezno korištenje sistema sa dvije koverta za sve ugovore koji su proistekli iz tenderskog postupka. Ako se koristio MEAT kriterij, cijena ponude se otvara tek onda kada se ocijene svi drugi kriteriji. U Italiji, sudska praksa nalaže korištenje sistema sa dvije koverta, dok sekundarno zakonodavstvo nalaže korištenje te procedure za ugovore o radovima. U Litvaniji je korištenje procedure sa dvije koverta obavezno za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova EU i tamo gdje se koristi MEAT kriterij.

2.8 Pravila vezano za sukob interesa (21. pitanje)

Uvodne napomene

Sukobi interesa u nabavkama se mogu javiti na različite načine, sa različitim svojstvima, te u različitim nivoima procesa. Ovo je kompleksno pitanje kojim se treba pozabaviti u kontekstu nabavki. Politika o sukobu interesa nastaje kako bi garantirala fer tržišno nadmetanje na osnovu jednakih i fer prilika za sve učesnike. Neke situacije sukoba interesa se mogu lako definirati. Druge su manje očite i često počivaju na principu nepoštene konkurentske prednosti, što je mnogo teže dokazati.

Stoga, propisi o nabavkama, imaju za cilj i da reduciraju slučajeve potencijalnog sukoba interesa, tako što uključuju odredbe o nepristrasnosti i povjerljivosti. Odredbe koje se koriste da se osigura da ne dođe do sukoba interesa uključuju:

- Zabranu učešća u postupcima dodjele ugovora onim službenicima za nabavke koji imaju bilo kakve veze (porodične, društvene ili finansijske) sa bilo kojim od ponuđača;
- Zahtjev da se takvi službenici sami oglase nepodobnim;
- Zahtjev da ti službenici potpišu i pismene izjave u tom smislu;
- Zabranu učešća vladinih uposlenika u bilo kojem tenderu (npr. kao stručnjaka).

Kada su u pitanju ponuđači, sukob interesa uglavnom nastaje iz odnosa i veza koji nekim učesnicima mogu dati nepoštenu prednost. Važno je da, sve dok se poštuju pravila jednakih tržišnih uslova za sve ponuđače, ni direktive, ni vladin sporazum o nabavkama, ne dozvoljavaju isključenje firmi na nekim općim osnovama. Isključenje treba određivati u pojedinačnim slučajevima, gdje se pojedinačno utvrđuje da li stvarno postoji sukob interesa. Takvo stajalište je zauzeo i Evropski sud pravde u slučaju Fabricom.

Potrebno je i primijetiti da pitanje sukoba interesa nije samo stvar legislative koja se odnosi na nabavke, nego se često regulira i u drugim aktima, uključujući posebne zakone o sukobima interesa. U nekim zakonima o nabavkama, sukob interesa nije obrađen kao zasebna cjelina, nego je umetnut, naprimjer u organizaciju tenderskog postupka (članstvo u tenderskim komisijama).

Propisi u zemljama članicama EU

Mnoge zemlje članice imaju pravila o sukobu interesa u svom regulatornom okviru za nabavke. Kako bi se garantirala nepristrasnost organizacija, većina država daje pravila koja nalažu kako riješiti situacije koje se mogu dogoditi u ugovornim organima, kao što su sastav tenderskih komisija i odnosi. Manji broj zemalja članica ima pravila koja se bave stranom javnog nadmetanja.

Zemlje u kojima zakoni o nabavkama definiraju jasna pravila o sukobu interesa uključuju Bugarsku, Kipar, Estoniju, Mađarsku, Italiju, Poljsku, Rumuniju, Republiku Slovačku, Sloveniju i Španiju.

Druge zemlje članice nemaju pravila o sukobu interesa u svojim regulatornim okvirima vezanim za nabavke, ali je vjerovatno da takva pravila daju u drugim propisima.

2.9 Posebna pravila vezano za dodjele ugovora o konsultantskim i drugim intelektualnim uslugama (22. pitanje)

Uvodne napomene

Sigma je, pri davanju svoje podrške u pripremama zakona o javnim nabavkama primijetila jedno zajedničko pitanje koje se odnosi na način na koji bi se dodjela konsultantskih ili intelektualnih usluga trebala organizirati. Diskutovano je o tome da postoji potreba da se uključe posebne odredbe za nabavku takvih usluga, a radi specifične prirode tih ugovora, u kojima kvaliteta često igra važniju ulogu od cijene i faktora koji se odnose na troškove. Kada propisi o nabavkama daju posebne procedure za konsultantske usluge, obično se, također, koristi sistem sa dvije koverta (vidi 2.7). Koncept posebnih procedura za konsultantske usluge se može slijediti nazad sve do UNCITRAL-ovog modela zakona i pravila o nabavkama Međunarodnih finansijskih institucija (IFI) kao što su Svjetska Banka i EBRD.

Direktive EU nude obje vrste postupka (ograničeni ili, kada je to opravdano, pregovarački postupak) i metodologiju evaluacije (MEAT) koji, kada se kombiniraju, dozvoljavaju ugovornim organima da oblikuju procedure nabavke na način gdje se potreba za takvim posebnim procedurama može činiti ograničenom.

Propisi u zemljama članicama EU

Način na koji zemlje članice obrađuju ovo pitanje potvrđuje gornji provizorni zaključak. Veliki broj zemalja nisu uključile neke posebne odredbe o dodjeli intelektualnih usluga i ostavljaju ugovornim organima da uspostave procedure u sklopu okvira koji daju direktive EU, a implementiraju se u državnim zakonima zemalja.

Samo tri zemlje, Austrija, Italija i Španija imaju propise o nabavkama koji uključuju posebne odredbe o dodjeli arhitektonskih i inženjerskih usluga.

2.10 Planirane regulatorne izmjene (23 pitanje)

Čini se da je samo nekolicina zemalja članica planirala neke izmjene u regulatornom okviru u vrijeme pisanja ovog dokumenta, osim onoga što je i potrebno u smislu harmonizacije sa zakonodavstvom EU, kao što je transponiranje nove, izmijenjene Direktive o pravnim lijekovima.

Austrija, Finska, Litvanija i Slovenija su planirale izmjene pravnog okvira i van opsega direktiva. Švedska će 2010. godine uvesti granični vrijednosni prag za korištenje direktnih nabavki u zakon. Nizozemska namjerava da svoj zakon o javnim nabavkama učini prihvatljivijim za mala i srednja preduzeća, tako što će eksplicitno spomenuti principe nediskriminacije i proporcionalnosti. Uključit će i smjernice o principu proporcionalnosti sa praktičnim primjerima.

Radi ekonomske krize, Austrija će uvesti, kao privremenu mjeru, sve do kraja 2010. godine, mogućnost direktnih dodjela ugovora, sve do vrijednosti od 100.000 EUR za robe i usluge, i do 1 milion EUR za radove. Finska namjerava da uvede sistem vaučera usluga za usluge II B, grupa 25, sa korištenjem posebnih procedura za nadmetanje. Litvanija će uvesti nove uslove vezano za objavu na svom centralnom web portalu, koji će pokriti godišnje planove nabavke, izvještaje o nabavkama i tendersku dokumentaciju. Konačno, Slovenija će uvesti nova pravila o objavi obavještenja o nabavkama roba i usluga (između 10.000 EUR i 40.000 EUR) i za nabavku radova (20.000 EUR i 80.000 EUR).

PRILOG 1: SAŽETI TABELARNI PRIKAZ

I DIO: PRAVILA I PROCEDURE ISPOD GRANIČNIH VRIJEDNOSNIH PRAGOVA EU

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Austrija	BVergG 2006 obuhvata klasični i komunalni sektor iznad i ispod graničnih vrijednosnih pragova EU.	<p>< 40 000 EUR: direktna kupovina za klasični sektor.</p> <p>< 60 000 EUR: direktna kupovina u komunalnom sektoru.</p> <p>< 120 000 EUR (radovi) i 80 000 EUR (nabavke i usluge): ograničeni tenderski postupak bez prethodnog objavljivanja (klasični sektor).</p>	<p>1. procedure EU.</p> <p>2. Pregovarački postupak sa ili bez prethodnog objavljivanja do određenih graničnih vrijednosnih pragova na nivou države.</p> <p>3. Ograničeni tenderski postupak bez prethodnog objavljivanja.</p> <p>4. Direktna</p>	Objava obavještenja zahtjeva se kod pregovaračkog postupka do 350 000 EUR (radovi) i graničnih vrijednosnih pragova EU (nabavke i usluge).	<p>Predaja zahtjeva: 14 dana.</p> <p>Predaja ponuda: 22 dana.</p>	Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je vrijednost iznad njih.

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
			kupovina.			

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Bugarska	Zakon o javnim nabavkama obuhvata klasični i komunalni sektor (ZJN). Uredba Vlade o dodjeli ugovora sa malim vrijednostima (OASPC). Uredba o dodjeli ugovora o	Granični vrijednosni pragovi su isti za klasični i komunalni sektor. ZJN se primjenjuje sa procedurama EU. > 1 075000 EUR (radovi). > 90 000 EUR (nabavke). > 50 000 EUR (usluge). OASPC se primjenjuje putem pojednostavljenih postupaka ispod i iznad graničnih vrijednosnih pragova i > 100 000 EUR (radovi).	Procedura EU iznad prvog vrijednosnog razreda Otvoreni tenderski postupak i pregovarački postupak sa pozivom (potrebno obrazloženje) u okviru drugog vrijednosnog razreda. Prikupljanje	Objavljivanje u državnom glasniku i državnom registru nabavki za vrijednosti iznad prvog vrijednosnog razreda na nivou države. Javni registar nabavki ispod prvog vrijednosnog praga. Poziv u okviru	Vremenski rokovi za ugovore iznad prvog vrijednosnog razreda su u skladu sa pravilima EU a manje od 33 dana koja u nekim slučajevima mogu biti smanjena na 22 dana . Dalje skraćivanje primjenjuje se kod korištenja elektronskih	Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je vrijednost iznad njih.

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
	nabavkama za posebne svrhe (odbrana i sigurnost).	> 25 000 EUR (nabavke i usluge). < 22 000 EUR (radovi). < 7 500 EUR (nabavke i usluge).	minimalno tri ponude u okviru trećeg vrijednosnog razreda. Direktna kupovina ispod zadnjeg vrijednosnog razreda.	prikupljanja ponuda može uključivati objavu u različitim medijima.	medija.	

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Kipar	Zakon o javnim nabavkama L.12 (I) 2006 za klasični sektor obuhvata ugovore iznad kao i ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Zakon o javnim	> 85 000 EUR: primjenjuju se procedure EU. < 85 000 EUR: primjenjuju se pojednostavljene procedure. < 1 700 EUR:	Osim procedura EU, pojednostavljene natječajne procedure primjenjuju se u slučaju da je vrijednost ispod	Ranije spomenuti granični vrijednosni prag na nivou države, objava u službenom glasniku.	Vremenski rokovi za predaju ponuda su 14 dana i 10 dana , u okviru otvorenog postupka, te 14 dana u okviru ograničenog postupka. Isti vremenski rokovi	Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
	nabavkama 11 (I) 2006 za komunalni sektor ne obuhvata ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Postoje interni propisi za takve ugovore, slično pravilima u skladu sa ZJN.	direktna dodjela ugovora.	graničnog vrijednosnog praga na nivou države koji iznosi 85 000 EUR.		primjenjuju se i u slučaju pojednostavljenog postupka. (10 i 14 dana).	je vrijednost iznad njih.
Republika Češka	Zakon o javnim nabavkama (137/2006) za klasični i komunalni sektor primjenjuje se na ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU u klasičnom sektoru, ali ne i u komunalnom sektoru. Ugovori u komunalnom sektoru ispod graničnih vrijednosnih pragova EU se ne reguliraju.	<p>> 70 000 EUR za nabavke i usluge, procedure EU uz određena pojednostavljenja.</p> <p>> 210 000 EUR za radove: procedure EU uz određena pojednostavljenja.</p> <p>Ispod ovih graničnih vrijednosnih pragova na nivou države, primjenjuju se načela iz Ugovora o EU.</p>	Iznad graničnih vrijednosnih pragova na nivou države, primjenjuju se iste procedure kao u direktivama EU, ili pojednostavljeni postupak nadmetanja uz prethodno objavljivanje (mora se pozvati minimalno pet ponuđača).	<p>Objava na centralnom web portalu za tendere iznad graničnih vrijednosnih pragova na nivou države. Isti format objave kao i za gore navedene granične vrijednosne pragove EU.</p> <p>Objava na svojoj web stranici u sklopu pojednostavljenog postupka.</p>	Vremenski rokovi za predaju ponuda u okviru otvorenog postupka 22 dana , i 15 dana u okviru ograničenih i pojednostavljenih postupaka. U slučaju pojednostavljenog postupka, vremenski rok može biti skraćen na 7 dana u hitnim slučajevima. Vremenski rok za predaju zahtjeva u hitnim slučajevima je 15 dana ili 10 dana .	Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je vrijednost iznad njih.

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Danska	<p>Dodjela ugovora za radove ispod graničnih vrijednosnih pragova EU i iznad graničnih vrijednosnih pragova na nivou države, u klasičnom sektoru, regulira se Zakonom o tenderskim postupcima za ugovore o javnim radovima 338/2005.</p> <p>Dodjela ugovora za nabavke i usluge iznad graničnih vrijednosnih pragova na nivou države, u klasičnom sektoru, reguliraju se Zakonom o tenderskim postupcima za ugovore o javnim radovima 1410/2007.</p> <p>Dodjela ugovora se također regulira</p>	<p>67 000 EUR za robe, radove i usluge (organi vlade).</p> <p>40 000 EUR za radove.</p>	<p>Može se koristiti bilo koji postupak međutim, organi centralne vlade imaju obavezu da prikupe ponude i da obavještenja o nabavci za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova na nivou države i objave.</p>	<p>Objava obavještenja o nabavci. Može se koristiti bilo koji medij.</p>	<p>Kada se koristi ograničeni postupak, vremenski rok za dostavu zahtjeva je 15 dana.</p>	<p>Direktive EU, ali je ugovornim organima ostavljeno da odlučuju o tome.</p> <p>Na ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova primjenjuje se ista procedura za žalbe kao i na one iznad graničnih vrijednosnih pragova EU.</p>

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
	uredbama vlade i ministarstva. Komunalni sektor je isključen. Primjenjuju se načela iz Ugovora.					

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Estonija	Zakon o javnim nabavkama /2007 primjenjuje se na ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU u klasičnom i komunalnom sektoru. Primjenjuju se načela iz Ugovora o EU.	40 000 EUR za robe i usluge i 250 000 EUR za ugovore o radovima u klasičnom sektoru, plus posebni granični vrijednosni pragovi u specifičnim slučajevima. Ispod ovih graničnih vrijednosnih pragova, primjenjuju se načela	Za sve postupke (otvoreni, ograničeni ili pregovarački) može se slobodno aplicirati bez prethodnog objavljivanja.	Objava obavještenja o nabavci na centralnom web portalu za namijenjenom za ove svrhe i za klasični i za komunalni	Vremenski rok za otvoreni postupak je 22 dana za radove i 15 dana za robe i usluge. Vremenski rok za zahtjeve je 7 dana .	Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je vrijednost iznad njih.

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
		iz Ugovora o EU. Nema graničnih vrijednosnih pragova za komunalni sektor. Mora se osigurati efektivno nadmetanje.		sektor.		
Finska	Zakoni o javnim nabavkama (348/2007) za javne ugovore i (349/2007) za komunalni sektor primjenjuju se na ugovore ispod i iznad graničnih vrijednosnih pragova EU. Međutim, dodjela ugovora u komunalnom sektoru nije regulirana zakonom. Uredba navodi obavezu objavljivanja za oba sektora. Primjenjuju se obaveze iz Ugovora o	PPA za javne ugovore se ne primjenjuje: < 15 000 EUR za robe i usluge i < EUR 100 000 za radove. Može se koristiti pregovarački postupak uz prethodnu objavu < 50 000 EUR za robe i usluge i 500 000 EUR za radove.	Pojednostavljene procedure EU se koriste u slučajevima iznad graničnih vrijednosnih pragova EU. Direktna dodjela ugovora može biti dozvoljena uz obrazloženja slična onima iz Direktiva.	Objava na centralnom web portalu plus drugim medijima.	Nisu navedeni vremenski rokovi; treba ostaviti razuman period vremena za predaju ponuda.	Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je vrijednost iznad njih. Međutim nije definiran period mirovanja.

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
	EU.					

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Francuska	Kodeks za javne ugovore, Uredba 2005/649, Odluka 2005/1742, Odluka 2005/1308.	< 90 000 EUR: načine objave obavještenja o nabavci određuje službenik za nabavke u zavisnosti od predmeta ugovora, njegove vrijednosti, i nivoa konkurencije. Između 90 000 EUR i graničnih vrijednosnih pragova EU: poziv se objavljuju u <i>Službenom glasniku</i>	< 4 000 EUR: ne postoje bilo kakve obaveze. <graničnog vrijednosnog praga EU: službenik za nabavke slobodno definira proceduru u skladu sa potrebama, brojem ili lokacijom privrednih subjekata (izvođača radova, dobavljača i pružaoca usluga)	<graničnog vrijednosnog praga EU: specifični standardni obrazac, načine objave određuje ugovorni organ (vidi „granični vrijednosni prag”). > graničnog vrijednosnog praga EU: načini definirani u direktivama.	<graničnog vrijednosnog praga EU: vremenski rokovi koje definira ugovorni organ (vidi „granični vrijednosni prag“). > granični vrijednosni prag EU: vremenski rokovi definirani u direktivama.	< graničnog vrijednosnog praga EU: načine određuje ugovorni organ vidi „granične vrijednosni prag“) u skladu sa načelima Ugovora o EU. >graničnog vrijednosnog praga EU: pravila definirana u direktivama.

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
		ili novinama koje imaju pravo na objavljivanje pravnih poziva. > Graničnog vrijednosnog praga EU: pozivi se objavljuju u <i>Službenom glasniku</i> kao i u <i>OJEU</i> .	koji vjerovatno mogu da je ispoštuju. > graničnog vrijednosnog praga EU: postupci definirani u direktivama.			

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Mađarska	Zakon o javnim nabavkama CXXIX.	Klasični sektor < 26 700 EUR (nabavka i usluge) i < 50 000 EUR (radovi): nema obaveza. Komunalni sektor	< graničnog vrijednosnog praga EU: otvoreni ili ograničeni postupak ali ugovorni organi mogu	Obaveza objave obavještenja u Glasniku o javnim nabavkama. Standardni obrasci za ugovore <	< graničnog vrijednosnog praga EU: vremenski rok za predaju ponuda određuje ugovorni organ, ali isti ne smije biti kraći od 25 dana . Može se	Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
		<p>< 166 700 EUR (nabavka i usluge) i</p> <p>< 333 300 EUR (radovi): nema obaveze.</p>	<p>pregovarati ukoliko svoju namjeru o tome navedu u obavještenju o nabavci.</p>	<p>graničnog vrijednosnog praga EU jako slične standardnim obrascima EU.</p>	<p>skratiti za 5 dana, ukoliko su specifikacija ponude i dodatne informacije poslane elektronski.</p>	<p>vrijednost iznad njih.</p>
<p>Irska</p>	<p>Nema propisa za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Vodič na nivou države koji se odnosi na javne nabavke može se dobiti putem sljedeće web stranice www.etenders.gov.ie</p>	<p>U skladu sa vodičem na nivou države, generalno pravilo je da se ugovori > 50 000 EUR objavljuju na državnoj web stranici za javne nabavke. Interne procedure mnogih organa vlasti zahtijevaju objavljivanje ugovora sa nižom vrijednošću.</p>	<p>Nema propisanog postupka ali se otvoreni postupak uglavnom koristi za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU.</p>	<p>Nije primjenjivo</p>	<p>Nije primjenjivo</p>	<p>Nije primjenjivo</p>

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Italija	Odluka Predsjednika 163/2006 (“Kodeks javnih ugovora”).	<p>Klasični sektor < 20 000 EUR (nabavke i usluge) i < 40 000 EUR (radovi): dozvoljena je direktna kupovina. < 500 000 EUR (radovi): dozvoljen pregovarački postupak bez poziva. < 750 000 EUR (radovi): dozvoljen pojednostavljeni ograničen postupak.</p> <p>Komunalni sektor Ugovorna tijela koja su također ugovorni organ: slični granični vrijednosni pragovi.</p> <p>Javna preduzeća, kao i privatna preduzeća koja djeluju na osnovu posebnih ili ekskluzivnih prava: pravila su definirana u njihovim</p>	<p>Procedure su iste ispod i iznad graničnih vrijednosnih pragova EU.</p>	<p>Objavljivanje obavještenja o nabavci kao i rezultata tenderskog postupka je obavezna.</p> <p>Ugovori za radove > 500 000 EUR i ugovore za nabavke i usluge: objava u Državnom službenom glasniku i na web stranici organa vlasti nadležnog za nadzor javnih ugovora.</p> <p>Ugovori za radove < 500 000 EUR: objava na oglasnoj ploči ugovornog organa.</p>	<p>Otvoreni postupak: 26 dana (radovi) 15 dana (nabavka/usluge).</p> <p>Ograničeni ili pregovarački postupak uz objavu: 15 + 20 dana (radovi) 7 +10 dana (nabavke/usluge).</p>	<p>Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je vrijednost iznad njih.</p>

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
		propisima.				

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Latvija	Zakon o javnim nabavkama za ugovore u klasičnom sektoru iznad i ispod graničnih vrijednosnih pragova EU i Zakon o nabavkama u komunalnom sektoru, koji se međutim ne primjenjuje na ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU.	Direktna kupovina: < 4 200 EUR za robe i usluge i 14 000 EUR za radove. Pojednostavljeni postupak: < 30 000 EUR za robe i usluge i 170 000 EUR za radove.	Pojednostavljene procedure EU iznad graničnih vrijednosnih pragova na nivou države. Pojednostavljeni postupak na nivou države ispod graničnih vrijednosnih pragova na nivou države.	Pravila objave u slučajevima ugovora iznad graničnih vrijednosnih pragova na nivou države, su ista kao i ona za ugovore iznad graničnih vrijednosnih pragova EU. Objava na centralnom web portalu. U slučajevima ispod graničnih vrijednosnih pragova na nivou države, primjenjuju se pojednostavljena pravila objave poziva.	Vremenski rok za otvoreni postupak je 30 dana , dok je vremenski rok za predaju zahtjeva 25 dana u slučajevima ograničenog i pregovaračkog postupka. Vremenski rok za predaju ponuda je 25 dana . Ispod graničnih vrijednosnih pragova na nivou države, vremenski rok je 15 dana .	Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je vrijednost iznad njih. U slučajevima ispod graničnih vrijednosnih pragova na nivou države (30 000 EUR i 170 000 EUR) ne može se uložiti žalba, kao ni u slučajevima ugovora ispod graničnih vrijednosnih pragova EU u komunalnom sektoru.
Litvanija	Zakon o javnim nabavkama regulira javne nabavke u klasičnom i komunalnom sektoru, kako	30 000 EUR za robe i usluge i 145 000 EUR za radove.	Iznad graničnih vrijednosnih pragova na nivou države preporučuju se	Objava obavještenja o nabavci na centralnom web	Sedam dana od dana objave poziva da dostavljanje ponuda.	Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
	iznad tako i ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Ugovorna tijela u komunalnom sektoru i ugovorni organi u klasičnom sektoru pripremaju svoje propise koji se objavljuju na centralnom web portalu.	3 000 EUR Direktna kupovina.	pojednostavljene procedure EU. Tijela iz komunalnog i klasičnog sektora definiraju svoje procedure putem internog propisa.	portalu i u službenom glasniku. Objava obavještenja se također primjenjuje i u komunalnom sektoru.		vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je vrijednost iznad njih.

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Luksemburg	Zakon o javnim nabavkama 2009.	< 55 000 EUR: pregovarački postupak bez objavljivanja. < 100 000 EUR: pregovarački postupak bez objave, pod uvjetom da najmanje 3 privredna subjekta	Pregovarački postupak bez objave (vidi granični vrijednosni prag). Pregovarački postupak (vidi granični vrijednosni prag) bez objavljivanja, pod uvjetom da najmanje 3	Za ugovore > 100 000 EUR obavezna je objava obavještenja na Internet portalu Ministarstva javnih radova, te u dva nacionalna	Otvoreni postupak: 42 dana . Ovaj vremenski rok može se smanjiti na 21 dan .	Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je vrijednost iznad

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
		<p>dobiju poziv za dostavu ponude.</p> <p>> 100 000 EUR: otvoreni postupak je obavezan, osim u slučajevima kada EU direktive dozvoljavaju pregovarački postupak sa ili bez objavljivanja.</p> <p>> 800 000 EUR: ograničeni postupak je također dozvoljen za ugovore o radovima.</p>	<p>privredna subjekta dobiju poziv za dostavu ponude.</p> <p>Otvoreni postupak (vidi granični vrijednosni prag) je obavezan, osim u slučajevima kada EU direktive dozvoljavaju pregovarački postupak sa ili bez objavljivanja.</p> <p>Ograničeni postupak (vidi granični vrijednosni prag) je također dozvoljena za ugovore o radovima.</p>	<p>dnevna lista.</p> <p>> EUR 100 000.</p> <p>Pojednostavljeni standardni obrasci za obavještenja ispod graničnih vrijednosnih pragova EU.</p> <p>Standardni obrasci su drugačiji za komunalni sektor.</p>		njih.

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Holandija	Okvirni zakon, statutori instrument za provođenje	Nije primjenjivo	Practicira se ograničeni postupak sa	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
	<p>direktiva EU. Ne postoji regulatorni instrument za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU.</p> <p>Vodič (nije obavezujući) je izdat i za klasični (samo radovi) i za komunalni sektor.</p> <p>Provedba novog zakona o javnim nabavkama planira se za 2011. godinu.</p>		<p>primjenom direktnih poziva.</p> <p>Ugovorna tijela određuju svoju politiku i pravila za konkurentske nabavke.</p>			
Poljska	<p>Zakon o javnim nabavkama (29. januar 2004. godine), regulira nabavke u klasičnom i komunalnom sektoru, čija je vrijednost iznad graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i ispod graničnih vrijednosnih pragova EU za klasični sektor.</p>	<p>Zakon o javnim nabavkama ne primjenjuje se na ugovore ispod 14 000 EUR.</p>	<p>Pojednostavljene procedure EU primjenjuju se na ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU.</p>	<p>Obavještenja o nabavci kao i obavještenja o dodjeli ugovora moraju biti objavljena na centralnom web portalu za nabavke.</p>	<p>Zahtjevi: 7 dana.</p> <p>Otvoreni postupak: 20 dana za radove i 7 dana za robe i usluge.</p> <p>Ograničeni postupak: 14 dana za radove i 7 dana za robe i usluge.</p> <p>Konkurentski dijalog i pregovarački postupak 10 dana.</p>	<p>Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je vrijednost iznad njih.</p> <p>Prema ZJN, žalbe se mogu uložiti na sve ugovore (osim za one ispod graničnih vrijednosnih pragova EU u komunalnom sektoru).</p> <p>Međutim, postoje ograničenja</p>

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
						ispod graničnih vrijednosnih pragova EU za ulaganje žalbi, a u zavisnosti od prirode žalbe.

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Rumunija	Zakon o javnim nabavkama usvojen je kroz GEO 34/2006 i zakon 337/2006, a podzakonski akti kroz GD 925/2006. ZJN obuhvata ugovore u klasičnom i komunalnom sektoru iznad, kao i ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Načela is Ugovora o EU moraju se poštovati.	< 15 000 EUR: direktna kupovina. < 100 000 EUR za ugovore o nabavkama i uslugama i 750 000 EUR za ugovore o radovima: pojednostavljene procedure. Kada su u pitanju granični vrijednosni pragovi za pojednostavljene procedure, primjenjuju se procedure EU osim	Pojednostavljena procedura uz zahtjev za ponudu ispod graničnih vrijednosnih pragova na nivou države. U drugim slučajevima generalno se primjenjuju procedure iz direktiva EU. Ista pravila su u komunalnom sektoru.	Objavljivanje obavještenja o nabavci vrši se na centralnom web portalu (ESPP) na pojednostavljen način. Iznad graničnih vrijednosnih pragova na nivou države, koriste se obrasci za obavještenja EU.	Vremenski rok za predaju ponuda u okviru pojednostavljenog postupka je 10 dana , što se može smanjiti na 6 dana ukoliko se predaja vrši elektronskim putem. Iznad graničnih vrijednosnih pragova na državnom nivou, vremenski rok u okviru otvorenog postupka je 20	Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je vrijednost iznad njih. Period mirovanja je 6 dana ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, a 11 dana za one iznad.

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
		vremenskih rokova i objave u Službenom glasniku.			dana (15 dana u elektronskom formatu). U okviru ograničenog postupka, vremenski rok za zahtjeve je 10 dana , a za ponude 15 dana , što se može smanjiti ukoliko se predaja vrši elektronskim putem. Konkurentski dijalog traje 20 dana , a pregovarački postupak 10 dana .	

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Republika	Zakon o javnim	65 000 EUR za	Iznad prvog	Iznad prvog	Prvi vrijednosni	Generalno se ista

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Slovačka	nabavkama 25/2006, koji je izmijenjen sa zakonom 232/2008 i 442/2008 regulira ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU u klasičnom sektoru. Za komunalni sektor nema propisa. II B usluge reguliraju se odredbama koje su primjenjive na ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU.	robe i usluge i 360 000 EUR za radove. 30 000 EUR za robe i usluge i 120 000 EUR za radove. Vrijednosti ispod 30 000 EUR za robe i usluge i 120 000 EUR za radove su ugovori malih vrijednosti.	vrijednosnog razreda, primjenjuju se procedure EU sa skraćenim vremenskim rokovima. Između viših i nižih vrijednosnih razreda, primjenjuju se pojednostavljene procedure. Direktna kupovina moguća je ispod nižeg vrijednosnog razreda.	vrijednosnog razreda, objava obavještenja o nabavci i obavještenja o dodjeli ugovora identična je sa onima iznad graničnih vrijednosnih pragova EU, i mora se objaviti u e-glasniku javnih nabavki kojim upravlja službenik za nabavke (obavezno). Objava u drugim medijima je preporučljiva. E-glasnik kao i drugi mediji mogu se koristiti za pojednostavljenu proceduru.	razred: otvoreni postupak za predaju ponuda traje 36 dana , dok ograničeni i pregovarački postupak traje 22 dana . Između viših i nižih vrijednosnih razreda, ugovorni organi mogu odrediti prihvatljive vremenske rokove.	pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih razreda EU, kao i na one čija je vrijednost iznad njih. Međutim, žalbe se ne mogu uložiti u slučajevima ugovora ispod drugog vrijednosnog razreda.

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Slovenija	Zakon o javnim nabavkama (ZJN-2) za ugovore u klasičnom sektoru i Zakon o javnim nabavkama (ZJNVETPS) za ugovore u komunalnom sektoru. Primjenjuju se odredbe Ugovora o EU. Oba zakona reguliraju ugovore ispod graničnih vrijednosnih razreda EU. Dodjela ugovora za II B usluge obuhvaćena je u PPA i trebala bi biti provedena putem objave poziva na nadmetanje.	40 000 EUR za robe i usluge i 80 000 EUR za radove. 10 000 EUR za robe i usluge i 20 000 EUR za radove. Ispod ovog nižeg vrijednosnog razreda, primjenjuje se sistem nabavki za male vrijednosti ugovora.	Procedure EU mogu se primijeniti ispod graničnog vrijednosnog praga ili pojednostavljene procedure (jedna ili dvije faze) uz prethodnu objavu. U drugom vrijednosnom razredu, moguća je pojednostavljena procedura uz direktni poziv na nadmetanje (minimalno 3 ponude). Ispod vrijednosnog razreda sa malim vrijednostima, dozvoljena je	Objava na web portalu za sve ugovore za koje je obavezno objavljivanje. Iznad prvog vrijednosnog razreda, obavještenja o nabavci kao i o dodjeli ugovora trebaju biti u skladu sa zahtjevima EU, ali pojednostavljene.	Ukoliko se procedure EU koriste ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, vremenski rokovi bi u osnovi trebali biti isti. Inače, ugovorni organi imaju pravo da odrede vremenske rokove za predaju zahtjeva i ponuda u zavisnosti od složenosti i prirode ugovora.	Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je vrijednost iznad njih.

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
			direktna kupovina. Ovi granični vrijednosni pragovi i metode se također primjenjuju i u komunalnom sektoru.			

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Španija	Zakon 30/2007 (ugovori u javnom sektoru. Zakon 31/2007 (komunalni sektor). Kraljevski dekret 1098/2001. Kraljevski dekret 817/2009.			Specifične standardne obavijesti za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Nema propisa za ugovore u posebnoj sektoru ispod	Za ugovore u javnom sektoru ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, najmanje 15 dana za predaju ponuda (otvoreni ili ograničeni postupak).	Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je vrijednost iznad njih.

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
				graničnih vrijednosnih pragova Dir. 2004/18.		
Švedska	Zakon o javnim nabavkama (LOU) za klasični sektor i Zakon o javnim nabavkama (LUF) za komunalni sektor. Ovi zakoni obuhvataju ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Obaveze iz Ugovora o EU se poštuju. II B usluge su obuhvaćene pojednostavljenim režimom LOU i LUF.	Nema graničnih vrijednosnih pragova na nivou države. Direktna kupovina je dopuštena za ugovore malih vrijednosti, po slobodnoj procjeni ugovornog organa (kako za klasični tako i za komunalni sektor).	Koristi se ili pojednostavljeni otvoreni ili ograničeni postupak uz prethodnu objavu.	Obavezna objava obavještenja o nabavci u opće prihvaćenim bazama podataka (ovlašteni privatni operatori).	Vremenski rok za zahtjev bi trebao biti minimalno 10 dana , a za predaju ponuda prihvatljiv rok, u skladu sa odlukom ugovornog organa.	Generalno se ista pravila primjenjuju na ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, kao i na one čija je vrijednost iznad njih.

Zemlja članica	Regulatorni instrument	Granični vrijednosni prag	Metode	Pravila objave obavještenja o nabavci	Vremenski rokovi	Ostala pravila kriteriji za odabir, kriteriji za dodjelu ugovora, tehničke specifikacije i žalbe)
Ujedinjeno Kraljevstvo	Propisi o javnim ugovorima S1 2006/5 i Propisi o ugovorima u komunalnom sektoru S1 2006/6 provode direktive EU iznad graničnih vrijednosnih pragova EU. Nema regulatornog instrumenta za ugovore čija je vrijednost ispod graničnih vrijednosnih pragova EU. Obaveze iz Ugovora o EU se moraju poštivati.	Nije primjenjivo	Kao smjernica, uvjet „vrijednost novca“ podrazumijeva korištenje otvorenog postupka nadmetanja.	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo

ANEKS 2: UPITNIK

ANKETA U OKVIRU SIGMA PROGRAMA: KAKO ZEMLJE ČLANICE REGULIRAJU JAVNE NABAVKE KOJE NISU OBUHVAĆENE DIREKTIVAMA EU

I DIO. Pravila i procedure od posebne važnosti za nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova EU

1. Pitanje *Regulatorni instrument(i) ili vodiči za dodjelu ugovora ispod graničnih vrijednosnih pragova EU*

- Na prvom mjestu, u svrhu cjelovitosti, molimo Vas da navedete regulatorni(e) instrument(e) za dodjelu ugovora obuhvaćenih Direktivama EU 2004/17 i 2004/18 (iznad graničnih vrijednosnih pragova EU).
- Da li taj regulatorni instrument navodi da se obaveze iz Ugovora o EU moraju poštivati kada se radi o dodjeli ugovora ispod graničnih vrijednosnih pragova EU?
- Da li se isti regulatorni instrument koristi za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU? Ukoliko je odgovor ne, molimo da navedete regulatorni(e) instrument(e) za dodjelu ugovora ispod graničnih vrijednosnih pragova EU (npr. zakon o javnim nabavkama, poseban propis ili drugi upravni akt).
- Da li se i u klasičnom i u komunalnom sektoru koristi isti regulatorni instrument za ugovore ispod graničnih vrijednosnih pragova EU?
- Da li postoji regulatorni instrument za II B usluge ispod graničnih vrijednosnih pragova EU? Molimo da navedete i kratko opišete glavne karakteristike postupaka za dodjelu ugovora u ovoj kategoriji usluga.
- Ukoliko je dodjela ugovora čija je vrijednost ispod graničnog vrijednosnog praga uglavnom ili isključivo regulirana vodičima (npr. UK), umjesto regulatornim instrumentima, molimo da navedete detalje o tome gdje se isti mogu dobiti (u tom slučaju molimo vas da stavite odgovor „nije primjenjivo“ za sva naredna pitanja koja se odnose na regulatorne instrumente, gdje je to adekvatno).

2. Pitanje *Primjenjivi granični vrijednosni pragovi na nivou države, osim graničnih vrijednosnih pragova EU*

- Osim graničnih vrijednosnih pragova koji zahtijevaju primjenu pravila EU, da li koristite neke granične vrijednosne pragove na nivou EU? Molimo da navedete ulogu ovih graničnih vrijednosnih pragova (npr. korištenje pojednostavljenih procedura, direktne kupovine, zahtjeva za ponude). Da li su ovi granični vrijednosni pragovi na nivou države isti u klasičnom i komunalnom sektoru?

3.Pitanje *Postupci nabavke ispod graničnih vrijednosnih pragova EU*

- Molimo navedite postupke nabavke (npr. otvoren ili ograničeni postupak, zahtjevi za ponude, direktna kupovina i drugi pojednostavljeni postupci) koji su dozvoljeni ispod graničnih vrijednosnih pragova EU, i koji su uvjeti ili granični vrijednosni pragovi za korištenje istih?
- Da li se isti postupci koriste u javnom i komunalnom sektoru?

4.Pitanje *Pravila objave obavještenja o nabavci ispod graničnih vrijednosnih pragova EU*

- Koja se pravila primjenjuju kada su u pitanju obavještenja o nabavci u slučajevima ugovora ispod graničnih vrijednosnih pragova EU ili mogućnost direktnih poziva za dostavu ponuda bez prethodne objave?
- U slučaju da se zahtjeva objava, koji se mediji moraju koristiti?
- Kada je u pitanju gore navedeno, da li postoje razlike između javnog i komunalnog sektora?

5. Pitanje *Pravila objave*

- U slučaju otvorenih postupaka, koje vrste obavijesti se zahtijevaju (npr, prethodna informativna obavijest, obavještenje o nabavci, i obavještenje o dodjeli ugovora)? Da li su standardni obrasci za obavještenja drugačiji od onih koji su dati u direktivama EU?
- Da li su isti za javni i komunalni sektor?

6. Pitanje *Vremenski rokovi za predaju zahtjeva i ponuda*

- Molimo navedite vremenske rokove za predaju zahtjeva i ponuda u skladu sa postupcima nabavke navedenim u pitanju br. 3 (Postupci nabavke).

Zahtjevi=

Ponude=

7. Pitanje *Načini predaje zahtjeva i ponuda*

- Da li postoje pravila za predaju zahtjeva i ponuda (npr. putem pošte ili elektronski)? Ukoliko postoje, molimo navedite ih.

8. Pitanje *Kriteriji i pravila za kvalitativni odabir*

- Da li postoje kriteriji, pravila ili procedure za ocjenu kvalifikacija ponuđača za provedbu ugovora? Ukoliko su one drugačije od pravila iznad graničnih vrijednosnih pragova EU, molimo navedite ih.

9. Pitanje *Kriteriji i pravila za evaluaciju ponuda i kriteriji za dodjelu ugovora*

- Da li postoje kriteriji, pravila ili procedure za evaluaciju tendera te da li se primjenjuju neki kriteriji za dodjelu ugovora? Ukoliko su drugačiji od pravila iznad graničnih vrijednosnih pragova EU, molimo navedite ih.
- Da li postoje neka pravila za slučajeve neprirodno niskih ponuda?

10. Pitanje *Pravila tehničkih specifikacija*

- Da li postoje pravila za definiranje tehničkih specifikacija? Ukoliko su drugačija o pravila iznad graničnih vrijednosnih pragova EU, molimo navedite ih.

11. Pitanje *Kriteriji i pravila elektronskih nabavki*

- Da li postoje kriteriji i pravila za provođenje elektronske nabavke? Ukoliko su drugačiji od pravila iznad graničnih vrijednosnih pragova EU, molimo navedite ih.

12. Pitanje *Kriteriji i pravila za okvirne ugovore*

- Da li postoje kriteriji i pravila za dodjelu okvirnih ugovora? Ukoliko su drugačiji od pravila iznad graničnih vrijednosnih pragova EU, molimo navedite ih.

13. Pitanje *Postojeće procedure za žalbe, revizije i pravne lijekove*

- Koje su postojeće procedure za žalbe, revizije i pravne lijekove? Ukoliko su drugačije od pravila iznad graničnih vrijednosnih pragova EU, molimo navedite ih. Molimo navedite tijela nadležna za pregled žalbi. Da li su ista tijela nadležna i u slučajevima procedura iznad graničnih vrijednosnih pragova EU.

II. Dio **Uobičajena pravila i procedure koje nisu obuhvaćene direktivama EU (ili su često uključena u režime nabavki u zemljama članicama EU)**

14. Pitanje ***Organizacija tenderskog postupka***

- Da li ugovorni organi imaju obavezu da formiraju stalne ili privremene tenderske komisije za upravljanje tenderskim postupkom? Ukoliko je odgovor da, koje su glavne funkcije i mandat tenderske komisije? Da li se sastav i odgovornost takve komisije regulira zakonom ili podzakonskim aktima?
- Koja je osoba/tijelo ovlašteno da donese odluku o tome kome će biti dodijeljen ugovor u ime ugovornog organa? Da li se to regulira zakonom ili podzakonskim aktima?

15. Pitanje ***Kvalifikacije i tenderska dokumentacija***

- Da li primjenjivi regulatorni instrument propisuje detaljan sadržaj bilo koje posebne pretkvalifikacijske dokumentacije / dokumentacije za odabir privrednog subjekta kojem će ugovor biti dodijeljen. Ukoliko je odgovor da, molimo navedite glavna pravila.
- Da li regulatorni instrument propisuje standardni odnosno određeni obrazac tenderske dokumentacije za nabavku roba, radova i usluga? Ukoliko je odgovor da, molimo navedite glavna pravila ili se referirajte na relevantni dio primjenjivog regulatornog instrumenta.
- Nakon objave obavještenja o nabavci, da li ponuđač mora platiti **naknadu** za tendersku dokumentaciju? Ukoliko je odgovor da, molimo navedite pravilo.

16. Pitanje ***Otvaranje ponuda***

- Koja su pravila otvaranja ponuda? Da li otvaranje ponuda treba biti **javno**? Ukoliko je odgovor da, ko može prisustvovati otvaranju, ili se radi o zatvorenoj proceduri?
- Da li postoje neke razlike u procedurama otvaranja ponuda u zavisnosti od primijenjenog postupka i vrijednosti ili prirode ugovora (robe/usluge/radovi)?

17. Pitanje ***Garancije za ozbiljnost ponude i dobro izvršenje ugovora***

- Da li regulatorni instrument dozvoljava ugovornim organima/tijelima da uz ponude traže i predaju **garancije za ozbiljnost ponude**? Ukoliko je odgovor da, koja su pravila i koji je iznos?
- Da li regulatorni instrument dozvoljava ugovornim organima/tijelima da za potpisivanje ugovora sa ponuđačem zahtijevaju **garanciju za dobro izvršenje ugovora**. Ukoliko je odgovor da, koja su pravila i koji je iznos?

18. Pitanje ***Poništenje tenderske procedure***

- Da li regulatorni instrument obuhvata poništenje tenderske procedure? Ako je odgovor da, molimo navedite pravila.

19. Pitanje ***Period važenja ponuda***

- Da li regulatorni instrument propisuje neki period važenja ponuda, uključujući moguće produženje(a) perioda važenja ponuda? Ukoliko je odgovor da, molimo navedite pravila.

20. Pitanje *Korištenje sistema sa dvije koverte*

- Da li regulatorni instrument propisuje korištenje sistema sa dvije koverte (tehnička i finansijska ponuda predaju se u različitim kovertama)? Ukoliko je odgovor da, molimo navedite pravila.

21. Pitanje *Sukob interesa*

- Da li regulatorni režim propisuje neka pravila koja se primjenjuju u procesu javnih nabavki, a vezana su za pitanje sukoba interesa? Ukoliko je odgovor da, molimo navedite pravila.

22. Pitanje *Posebna pravila za dodjelu konsultantskih ili drugih intelektualnih usluga*

- Da li regulatorni instrument propisuje neka specifična pravila i procedure za dodjelu konsultantskih/intelektualnih usluga? Ukoliko je odgovor da, molimo navedite pravila.

23. Pitanje *Primjene ili inicijative planirane u okviru reguliranja nabavki koje nisu obuhvaćene direktivama EU (I i II dio upitnika)*

Osim obaveznog usklađivanja zakonodavstva sa zakonima EU i državnim inicijativama vezanim za koncesije /PPP zakon, da li predvidate bilo kakve promjene regulatornog okvira koji nije obuhvaćen direktivama EU? Ukoliko je odgovor da, molimo navedite.